

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky



PÉČE O VOJENSKÉ VETERÁNY V ČESKÉ REPUBLICCE

CARE FOR WAR VETERANS IN CZECH REPUBLIC

Bakalářská diplomová práce

Lenka JANEČKOVÁ

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Eva KLIMENTOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 31.3.2011

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce paní PhDr. Evě Klimentové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za poskytnutí podnětných rad a zejména za trpělivost, kterou projevovala a panu PhDr. Viktoru Mecovi, Ph.D. ze sekce personální ministerstva obrany za poskytnutí aktuálních informací týkajících se válečných veteránů.

Lenka Janečková

ANOTACE

Tato bakalářská práce mapuje oblast, které se doposud nikdo uceleně nevěnoval - popisuje sociální péči o válečné veterány od vzniku Československé republiky. Jednotlivé kapitoly se věnují sociálnímu zabezpečení válečných veteránů v různých obdobích vývoje státu. První kapitola řeší sociální zabezpečení válečných invalidů, legionářů a jejich pozůstalých. Druhá kapitola se věnuje sociálnímu zabezpečení účastníků národního boje za osvobození a jejich pozůstalých. Ve třetí kapitole je specifikován pojem válečný veterán dle zákona 170/2002 Sb. a je zde popsána péče o jednotlivé kategorie veteránů tzn. o druhoválečné a novodobé veterány, na které se významně podílí Ministerstvo obrany České republiky. Tato třetí kapitola bakalářské práce, vydaná formou brožury, by mohla být užitečná nově vzniklé kategorii zaměstnanců Ministerstva obrany České republiky - sociálním pracovníkům.

Klíčová slova: sociální péče, válečný invalida, válečný poškozenec, účastník národního boje za osvobození, válečný veterán.

ANNOTATION

This bachelor work describes the sphere, which has never been completely researched before – it is related with the social care of war veterans since the establishment of Czechoslovakia. Individual chapters are focused on social security of war veterans in various periods of development of the state. The first chapter discusses the social security of war veterans, legionaries and their surviving relatives. The second chapter is devoted to the social security of participants of the national fight for freedom and their surviving relatives. In the third chapter, there is specified conception of the war veteran according to act 170/2002 and also there is described care about separated categories of veterans in this chapter, which means care about second-world war veterans and modern veterans. The Ministry of Defence of Czech republic is really participating in this care. This third chapter of the bachelor work, which was produced by form of booklet, could be helpful for newly-incurred categories of employees of the Ministry of Defence of Czech republic- social workers.

Key words: social care, war invalid, war seffiererm, participant of the national fight for freedom, war veteran.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 SOCIÁLNÍ PÉČE O VÁLEČNÉ POŠKOZENEC V LETECH 1918 - 1938	9
1.1 Vyplácení peněžitých dávek tzv. požitků	10
1.1.1 Důchod invalidní	12
1.1.2 Důchod sirotčí.....	14
1.1.3 Důchod předkův	15
1.1.4 Drahotní přírážky	15
1.2 Zdravotní péče o invalidy.....	16
1.3 Podpora osamostatnění invalidů	16
1.3.1 Kapitalisace důchodu	16
1.3.2 Přidělování půdy.....	17
1.3.3 Přidělování licencí (koncesí).....	18
1.4 Zaopatření legionářů	19
1.4.1 Umísťování legionářů ve státní službě	21
1.4.2 Finanční zabezpečení legionářů-invalidů	24
1.4.3 Zaopatření invalidovní	27
1.4.4 Nároky pozůstalých po padlých a nezvěstných legionářích	27
1.4.5 Zdravotní a lázeňská péče o legionáře.....	30
1.4.6 Podpora nejchudších legionářů a jejich rodinných příslušníků	31
1.5 Dílčí závěr.....	32
2 PÉČE O ÚČASTNÍKY NÁRODNÍHO BOJE ZA OSVOBOZENÍ A VÁLEČNÉ POŠKOZENEC V LETECH 1945 - 1989	33
2.1 Základní pojmy	34
2.2 Poskytování výhod účastníkům národního boje za osvobození.....	36
2.3 Zaopatření válečných invalidů	38
2.3.1 Zaopatřovací požitky invalidů	39
2.3.2 Léčebná péče a poskytování protéz.....	41
2.3.3 Zaopatření v domově invalidů	41
2.3.4 Školení.....	42

2.3.5	Sociální péče a jiné výhody	42
2.4	Lékařské prohlídky	45
2.5	Zaopatření válečných poškozců (pozůstalých).....	46
2.5.1	Zaopatřovací požitky válečných poškozců (pozůstalých).....	46
2.5.2	Pohřebné	49
2.5.3	Léčebná péče a poskytování protéz.....	49
2.6	Dílčí závěr.....	50
3	PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY PO ROCE 1989	51
3.1	Péče o druhoválečné veterány	53
3.1.1	Pomoc terénních pracovníků	54
3.1.2	Finanční zabezpečení veteránů	56
3.1.3	Domovy péče o válečné veterány	60
3.1.4	Léčebny dlouhodobě nemocných a sociální lůžka pro válečné veterány	61
3.1.5	Příspěvky na lázně a rekreace	62
3.1.6	Příspěvky na stravování	63
3.1.7	Další pomoc veteránům ze strany resortu obrany.....	64
3.2	Péče o novodobé veterány	64
3.2.1	Váleční veteráni - vojáci z povolání	65
3.2.2	Váleční veteráni - důchodci (invalidní, starobní).....	67
3.2.3	Váleční veteráni - mimo činnou službu.....	68
3.2.4	Dílčí závěr.....	70
	ZÁVĚR.....	71
	SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY	73
	SEZNAM TABULEK.....	77
	SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

Svoji práci bych chtěla uvést velmi výstižným citátem T.G. Masaryka: „*Národ, který si neváží svých hrdinů, je bude brzy potřebovat*“.

Žádný vyspělý demokratický stát, a Česká republika takovým státem bezpochyby je, se proto nezříká odpovědnosti za lidi, kteří v okamžiku potřeby nasadili své zdraví a nezfídka i život, aby hájili jeho zájmy. Veteráni jsou nositeli tradic, které si stát přeje zachovat i v následujících generacích a to jakým způsobem o ně pečuje, je příslibem péče pro vojáky současné. Pokud stát nedokáže důstojně zabezpečit své hrdiny nebo se nepostará o jejich pozůstalé, může se lehce stát, že se v případě potřeby nenajde nikdo, kdo by uchopil do ruky zbraň na jeho obranu.

Neustálá péče by měla být věnována nejen občanům, kteří se zúčastnili národního boje za osvobození naší vlasti ve 2. světové válce, ale i jejich současným následovníkům, kteří bojují za udržení míru ve světě: vojákům, kteří se účastnili a účastní služby v mezinárodních vojenských a pozorovatelských misích.

K napsání této práce mě přiměla skutečnost, že současná literatura se uvedeným tématem uceleně nezabývá. Cílem předložené bakalářské diplomové práce je proto zdokumentovat, v jakém rozsahu a jakým způsobem se o zabezpečení svých válečných veteránů náš stát staral od svého vzniku v roce 1918 a jakou cestou se ubírá péče o ně v současnosti.

V první kapitole práce bych se chtěla věnovat zabezpečení válečných poškozců v době 1918 – 1938. Koncepce péče o válečné poškozence a invalidy v době první republiky navazovala na koncept péče o invalidy v době Rakouska – Uherska, ale byl koncipován mnohem širěji a velkoryseji. V této kapitole se budu věnovat obsáhleji i sociálnímu zabezpečení legionářů. Toto zabezpečení bylo rozsáhlejší, než zabezpečení válečných poškozců a invalidů, neboť zohledňovalo skutečnost, že i díky těmto bojovníkům Československá republika v roce 1918 vznikla.

Druhá kapitola se bude věnovat k sociálnímu zabezpečení druhoválečných veteránů a dalších osob, které měly nemalý podíl na průběhu a výsledcích 2. světové války. Tato péče bude ohrazena roky 1945-1989.

Třetí kapitola bude věnována sociálnímu zabezpečení druhoválečných veteránů v novodobé historii našeho státu tzn. po listopadu 1989 a bude se zabývat i sociálním zabezpečením novodobých válečných veteránů, zejména v souvislosti s přijetím zákona 170/2002 Sb., o válečných veteránech. Péči o ně z velké části zajišťuje Ministerstvo

obranu České republiky prostřednictvím Sekce personální. Tato kapitola se bude též věnovat problémům, se kterými se zejména novodobí váleční veteráni potýkají a které by se mohly stát zdrojem obtíží v nedaleké budoucnosti.

1 SOCIÁLNÍ PÉČE O VÁLEČNÉ POŠKOZENEC V LETECH 1918 - 1938

Jedním z obtížných úkolů, které byla nově vzniklá Československá republika nucena řešit, byla péče o četné osoby, které se během války staly neschopnými k práci, o válečné invalidy a vůbec o válečné poškozenec.¹

Sociální politika a péče Československé republiky o válečné invalidy navazovala na koncepci Rakouska, ale byla pojata mnohem komplexněji. Rakouský systém péče o zraněné vojáky spočíval v tom, že veškeré úsilí bylo vynaloženo především na to, aby se tyto vojáci stali opět schopnými vojenské služby. Když to nebylo z důvodu invalidity možné, zaměřovala se péče o ně především na to, aby byli schopni se nějakým způsobem samostatně žít, a to i v jiném zaměstnání, než jaké vykonávali před zraněním. K tomu stát zřizoval rozmanité kurzy, které byly zaměřeny na rekvalifikaci těchto osob, a dále jim byly také poskytovány rozličné zdravotní pomůcky, např. protézy. Pokud invalidé nebyli schopni samostatné obživy, byla jim vyplácena nevelká penze, sotva postačující k životu. Rakouský stát se při péči o invalidy spoléhal především na pomoc různých dobročinných spolků a sdružení, která de facto sociální pomoc státu velkou měrou nahrazovala.²

V nově vzniklé Československé republice pak byla sociální péče o válečné poškozenec soustředěna do rukou státu a tato péče již byla značně propracována a zdokonalena.³ Nařízením vlády ze dne 23. července 1919 byl zřízen Státní podpůrný fond československých invalidů, který se stal garantem této péče.⁴

Zákonem č.199/1919 sbírky zákonů a nařízení státu československého (v dalším textu zkratka Sb. z. a n.) ze dne 8. dubna 1919 byl vymezen okruh osob, které mají být pokládány za válečné poškozenec.

Za **válečné poškozenec** byli považováni⁵:

a) **invalidé**, tzn. státní občané Československé republiky, jejichž pracovní schopnost

¹ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s.18.

² DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s.18 - 19.

³ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s. 19.

⁴ Nařízení vlády č. 424/1919 Sb. z. a n., o zřízení a správě „Státního fondu československých invalidů“

⁵ Dle § 1 zákona č. 199/1919 Sb. z. a n., o organizaci péče o válečné poškozenec

byla dočasně nebo trvale snížena, nebo kteří ji úplně pozbyli a to pro poranění nebo nemoc získanou nebo zhoršenou ve službě vojenské nebo při vojenských úkonech a v zajetí, anebo jako železniční zřízenci;

- b) **rodinní příslušníci invalidů**, na jejichž výživu jsou tyto osoby ze zákona povinny přispívat;
- c) **pozůstalí** po zemřelých nebo nezvěstných, na jejichž výživu jsou tyto osoby ze zákona povinny přispívat.

Ministerstvu sociální péče bylo tímto zákonem uloženo vytvořit seznam oprávněných osob, zjistit stupeň ztráty jejich zdravotní způsobilosti a posléze vyměřit a vyplácet důchody. Zároveň se v zákoně zdůrazňuje i to, aby bylo postaráno o výcvik a školení (dnešními slovy o rekvalifikaci) invalidů, poskytnutí zdravotních pomůcek (protéz) a vůbec napomáhat tomu, aby byli invalidé schopni se sami uživit. Také byl důraz kladen na zamezení zneužívání poskytovaných dávek.⁶

Péče o válečné invalidy v Československé republice byla tvořena několika oblastmi. Jednak to bylo proplácení peněžitých podpor, dále pak péče o zdravotní stav invalidy a zlepšení jeho zdravotních problémů, pokud to bylo možné, a konečně i snaha najít invalidovi nějakou práci nebo jiný druh obživy, které by odpovídaly jeho zdravotnímu stavu a zabezpečily mu zdroj příjmů.⁷

K provádění těchto opatření na území Československé republiky byly zřízeny zemské a okresní úřady pro péči o válečné poškozence. Při pečování o příslušníky Československé republiky, jež žili mimo její území, pak bylo využíváno právní pomoci příslušných zástupců Československé republiky v daném státu.⁸

Velmi specifickou kapitolu v době první republiky zaujímá péče o legionáře, která byla ovlivněna snahou zmírnit nevýhody, jež legionářům vznikly v důsledku jejich účasti v zahraničním odboji a která jim měla umožnit integraci do života po návratu do vlasti.⁹

1.1 Vyplácení peněžitých dávek tzv. požitků

Tyto dávky byly stanoveny zákonem č.142 Sb. z. a n. ze dne 20.února 1920. Tímto zákonem byla též stanovena horní hranice příjmů válečného poškozence na 4000,-Kč.¹⁰

⁶ Dle § 3 zákona č. 199/1919 Sb. z. a n., o organizaci péče o válečné poškozence

⁷ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s. 19.

⁸ Dle § 1-2 zákona č. 561/1919 Sb. z. a n., o organizaci péče o válečné poškozence

⁹ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 158.

¹⁰ Dle § 2 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

To pro oprávněného znamenalo, že pokud byl jeho příjem vyšší než 4000,-Kč (např. 4500,-Kč), ale nižší než součet 4000,- Kč + částky důchodu, která by mu jinak ze zákona příslušela (např. 4000+900=4900,-Kč), byl mu přiznán důchod ve výši jejich rozdílu (4900-4500=400) tzn. 400,-Kč.¹¹ V roce 1922 byla horní hranice příjmů pro poskytování důchodu upravena na 6000,- Kč¹² a v roce 1924 dalším zákonem upravena na 5000,-Kč¹³.

Do částky, která byla stanovena jako horní hranice pro výplatu požitků, se započítával příjem všech osob, k jejichž výživě byl válečný poškozenec ze zákona povinen přispívat a kteří s ním bydleli ve společné domácnosti. Za každou z těchto osob se výše horní hranice příjmu stanoveného pro poskytování důchodu zvyšovala o 10%, nejvýše však o 2000,- Kč ročně.¹⁴ Tato částka pak byla v roce 1922 zvýšena na 4000,-Kč a v případech hodných zvláštního zřetele na 5000,- Kč.¹⁵ Příjem válečného poškozence a jeho rodinných příslušníků výše uvedených, který plynul z činnosti hospodářsky nesamostatné, byl do této částky započítáván pouze polovinou.¹⁶

Válečný poškozenec, který byl přijat do služeb státu, země, kraje, obce nebo veřejného fondu, nebo nějakého jejich podniku a jehož ztráta výdělečné schopnosti byla rovna 50% nebo vyšší, měl po dobu tohoto služebního poměru nárok na výplatu pouze poloviny invalidního důchodu, který by mu jinak ze zákona náležel.¹⁷

Pokud byla udělena válečnému poškozeneci licence (koncese) na provozování biografu, trafiky apod., měl nárok na důchod pouze v případě, že jeho příjem z těchto podniků nepřevyšoval důchod ze zákona mu příslušející. Totéž platilo i o příjmu z výslužných anebo zaopatřovacích požitků, které byly válečnému poškozeneci poskytovány od státu, země, kraje, obce nebo veřejného fondu, pokud na ně poškozeneci vznikl nárok před anebo zároveň se vznikem tohoto zákona.¹⁸

Peněžité dávky tzv. požitky dané zákonem byly rozděleny na¹⁹:

a) důchod invalidní,

¹¹ Dle K § 2 c) nařízení vlády č. 346 ze dne 4. května 1920, jímž se provádí zákon ze dne 20. února č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

¹² Dle § 2 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozenců

¹³ Dle čl. 1 zákona č. 79/1924 Sb. z. a n., kterým se stanovuje hranice příjmů vylučující z nároku na důchod válečných poškozenců podle ze dne 20. února 1920, č. 142 Sb. z. a n., ve znění zákona ze dne 25. ledna 1922 č. 39 Sb. z. a n.

¹⁴ Dle § 3 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

¹⁵ Dle § 3 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozenců

¹⁶ Dle § 2 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

¹⁷ Dle § 4 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

¹⁸ Dle § 4 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

¹⁹ Dle § 6 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

- b) důchod vdovský,
- c) důchod sirotčí,
- d) důchod předkův.

Statistickým průzkumem uskutečněným k 31. prosinci 1927 bylo zjištěno, že k tomuto datu bylo přihlášeno o některý z požitků 951 148 válečných poškozců, z nichž nárok na některý z důchodů byl přiznán 464 649 osobám, jimž byly důchody vypláceny takto:²⁰

- 112 210 válečným invalidům,
- 91 353 válečným vdovám,
- 188 981 válečným sirotkům,
- 72 105 válečným předkům a sourozencům.

Přestože počet vyplácených válečných poškozců od počátku roku 1923 do konce roku 1927 klesl o 123 631 osob (počet invalidů se snížil úmrtím nebo osamostatněním, počet vdov zejména provdáním a sirotků dosažením věkové hranice), prostředky vynakládané na výplatu důchodů přesto znamenaly značný zásah do státního rozpočtu. Jejich vynakládání však bylo přínosem pro velkou skupinu lidí, kterým tak stát alespoň částečně kompenzoval utrpení a škody způsobené válkou.²¹

1.1.1 Důchod invalidní

Zákon rozlišoval invalidní důchod plný a částečný podle toho, jak velká ztráta výdělečné činnosti (vyjádřená v %) invalidovi vznikla. Výše plného invalidního důchodu v roce 1920 činila ročně 1800,- Kč a byl vyplácen invalidovi, jehož výdělečná schopnost byla snížena alespoň o 85%.²² V roce 1922 byla částka plného invalidního důchodu zvýšena na 2400,-Kč a byla výchozí pro výpočet částečného invalidního důchodu pro poškozence, jejichž výdělečná schopnost byla snížena nejméně o 55%. Ostatním poškozcům pak byl výpočet invalidního důchodu prováděn z částky 1800,-Kč.²³

²⁰ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s.23.

²¹ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s. 19 - 23.

²² Dle § 7 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

²³ Dle § 8 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozců

Procentní nárok částečného důchodu válečných invalidů a výše částek jsou uvedeny v tabulce 1.1:

Tab. 1.1 Tabulka zpracována dle Zákona č. 142/1920 Sb. z. a n. a Zákona č. 39/1922 Sb. z. a n.

Snížení výdělečné činnosti invalidy	Nárok na % podíl plného invalidního důchodu	Výše částky důchodu v roce 1920 v Kč ²⁴	Výše částky důchodu v roce 1922 v Kč ²⁵
85% a více	100%	1800,-	2400,-
alespoň 75% - méně než 85%	80%	1440,-	1920,-
alespoň 65% - méně než 75%	70%	1260,-	1680,-
alespoň 55% - méně než 65%	60%	1080,-	1440,-
alespoň 45% - méně než 55%	50%	900,-	900,-
alespoň 35% - méně než 45%	40%	720,-	720,-
alespoň 25% - méně než 35%	30%	540,-	540,-
alespoň 20% - méně než 25%	20%	360,-	360,-
Ztráta schopnosti nedosahující ani 20%	0%	0,-	0,-

Invalidní důchod mohl být zvýšen o 50%, jestliže byl invalida bezmocný natolik, že se neobešel bez cizí péče a o 100% v případech vyžadujících zvláštní ohledy, především pokud byl invalida zcela slepý.²⁶

Invalidovi náležel příplatek 10% za každé nezaopatřené dítě ve věku do 16 let.²⁷ V roce 1922 byla hranice věku dítěte posunuta na 18 let.²⁸ Pokud bylo dítě neschopno se samostatně živit, příslušel tento příplatek až do 21 let a ve výjimečných případech po dohodě s ministrem financí i déle, pokud bylo dítě zcela neschopno výdělků.²⁹

Váleční invalidé, kterým vznikl nárok na invalidní důchod, byli povinni podrobit se, kdykoli to bylo považováno za potřebné, lékařským prohlídkám u superarbitračních komisí. Těmi bylo zjišťováno, jestli se nezměnily podmínky, za kterých vznikl nárok na důchod, a stanovovaly míru snížení výdělečné schopnosti. Pokud se invalida bez závažného důvodu ve stanovené době prohlídce nepodrobil, byl mu invalidní důchod odebrán.³⁰

²⁴ Dle § 8 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

²⁵ Dle § 8 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozenců

²⁶ Dle § 9 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

²⁷ Dle § 10 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců

²⁸ Dle § 10 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozenců

²⁹ Dle § 10 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozenců

³⁰ Dle § 26 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozenců

Nárok na tento důchod náležel po padlém, zemřelém nebo nezvěstném manželi a vdově po invalidovi, pokud byl sňatek uzavřen před událostí, která zakládala nárok na invalidní důchod. Nárok vznikal i družce výše uvedeného muže, pokud s ním žila alespoň jeden rok nepřetržitě před událostí zakládající nárok nebo před jeho nástupem k výkonu vojenské služby.³¹

Nárok na důchod měla i vdova, která se za invalidu provdala v době, kdy mu již byl přiznán invalidní důchod, a to při splnění těchto podmínek³²:

- v době sňatku byl invalida alespoň z 80% neschopen výdělků,
- pokud k sňatku došlo před 30-tým rokem invalidy, nebo nejdéle v pěti letech po zjištění invalidity,
- pokud manželství trvalo alespoň jeden rok, nebo pokud v době jednoho roku od sňatku invalida náhodně zemřel.

Výše invalidního důchodu činila ročně 600,-Kč a pro vdovu nebo družku, která byla zcela neschopná obživy nebo překročila 55 let, se vyplácel ještě příplatek ve výši 120,-Kč. Pokud se vdova nebo družka provdala, o nárok na vdovský důchod přišla, ale jako kompenzaci získala odbytné v trojnásobné výši ročního důchodu. Vyplacení tohoto odbytného pak bylo zvláště upraveno pro vdovy starší 50 let, kterým vznikl nárok na odbytné teprve jeden rok po novém sňatku, pokud žila v té době s novým manželem ve společné domácnosti.³³

Po úpravách v roce 1922 zůstala základní výše důchodu nezměněna ve výši 600,-Kč, ale pro vdovu, jejíž výdělečná schopnost byla snížena o 30% nebo pečovala alespoň o 2 vlastní nezaopatřené děti, byl tento důchod zvýšen na částku 900,- Kč ročně. Výše příplatku pro vdovy a družky zcela neschopné obživy nebo ve věku vyšším než 55 let byla zvýšena na 200,- Kč. Bezdětné vdově nebo družce, jejíž výdělečná schopnost nebyla snížena alespoň o 30%, nárok na vdovský důchod již nenáležel.³⁴

1.1.2 Důchod sirotčí

Tento důchod náležel nezaopatřenému dítěti po padlém, zemřelém nebo nezvěstném otci, pokud bylo dítě počato před událostí zakládající nárok na důchod, přičemž nárok na důchod vznikal za stejných podmínek i dítěti nemanželskému nebo adoptovanému.

³¹ Dle § 13 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozených

³² Dle § 14 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozených

³³ Dle § 17 a 19 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozených

³⁴ Zákon č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozených

Důchod byl vyplácen do 16 let věku dítěte. Pouze v případě, že dítě bylo tělesně nebo duševně nemocné, pokračovala výplata důchodu až do jeho 21 let. Po této době již byl důchod poskytován jen zcela výjimečně.³⁵

Důchod činil ročně 300,-Kč na první a 252,-Kč na každé další dítě, přičemž vdovský a sirotčí důchod nesměl dohromady překračovat částku 1800,-Kč, jinak byl sirotčí důchod oprávněných přiměřeně krácen. Dítěti, které ztratilo oba rodiče, nebo bylo matkou zanedbáváno, byl důchod zvýšen o 50%.³⁶

V roce 1922 došlo k úpravě. Věk stanovený pro výplatu sirotčího důchodu byl upraven na 18 let a částka pro výplatu byla zvýšena na 400,-Kč pro každé dítě. Součet vdovského a sirotčího důchodu nesměl dohromady překračovat částku 2400,-Kč.³⁷

1.1.3 Důchod předkův

Pokud vyplácený vdovský a sirotčí důchod po zemřelém vojákově nebo invalidovi nečinil dohromady 1800,-Kč ročně, získali nárok na nevyčerpanou částku nebo její část rodiče, nebo další předci tohoto, pokud byli výdělkem neschopni a přispíval-li invalida podstatně k jejich obživě. Důchod pak byl vyplácen ve výši nejvýše 300,-Kč.³⁸

Úpravou z roku 1922 byla částka pro vyplácený vdovský a sirotčí důchod zvýšena na 2400,- Kč a částka pro důchod předkův nejvýše na 400,-Kč. Oprávnění pro pobírání důchodu pak nově nabyli i nevlastní rodiče nebo pěstouni za stejných podmínek jako rodiče vlastní v předešlém odstavci. V případě, že nebyla překročena částka 2400,-Kč při poskytování důchodů vdovského, sirotčího a předkův, mohla být se souhlasem ministra sociální péče poskytnuta částka nejvýše 400,-Kč i sourozencům, pokud byli zcela neschopni výdělkem a invalida jim poskytoval výživu.³⁹

1.1.4 Drahotní přírážky

V době poválečné se ceny základních potravin a ostatních věcí nezbytných k životu vyšplhaly velmi vysoko. Z tohoto důvodu se stát snažil kompenzovat válečným poškozcům vzniklé zvýšení životních nákladů tzv. drahotní přírážkou, která zvyšovala přiznaný důchod o 50% a měla být vyplácena pouze v době od 1. května 1920 do 31. prosince 1920.⁴⁰ Protože však okolnosti, které vedly k jejímu zavedení, v tomto období

³⁵ Dle § 20 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

³⁶ Dle § 23 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

³⁷ Dle § 23 zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozců

³⁸ Dle § 25 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

³⁹ Dle § 25 a 25a zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozců

⁴⁰ Dle § 42 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

nepominuly, bylo proplácení drahotní přírážky v letech 1921⁴¹ a 1922 prodlužováno a posléze upraveno samostatnou vyhláškou⁴².

1.2 Zdravotní péče o invalidy

Na lékařskou péči garantovanou státem získával invalida nárok pouze za předpokladu, že onemocněl v důsledku události zakládající nárok na invalidní důchod nebo případně i jiné choroby, ale ta musela být přímým následkem choroby nebo zranění, pro které byl uznán válečným invalidou. V takovém případě byla invalidovi poskytnuta na základě jeho žádosti nejen lékařská péče, ale i potřebné léky.⁴³

Jestliže to bylo uznáno za nezbytné, mohl být léčen na státní náklady i v léčebném zařízení nebo ústavu. K přepravě mohl využít bezplatné jízdenky z místa bydliště do místa léčebného ústavu.⁴⁴

Pokud byl válečný invalida povinně pojištěn pro případ nemoci za podmínek zákona o pojištění dělníků, bylo mu poskytováno pojišťovnou stejné plnění jako ostatním pojištěncům.⁴⁵

1.3 Podpora osamostatnění invalidů

Jednou z priorit Československého státu bylo umožnit invalidům zajišťovat si výživu vlastními silami a nespolehat pouze na podporu státu. K tomuto účelu bylo státem uzákoněno několik opatření, které mu měly vlastní výtěžnou činnost usnadnit.

1.3.1 Kapitalisace důchodu

V případě, že invalida projevil zájem, založit nebo rozšířit živnost, zakoupit si půdu pro samostatné hospodaření apod., mohl požádat o tzv. kapitalisaci důchodu.⁴⁶ To znamenalo jednorázové vyplacení násobku ročního důchodu. Tato částka nesměla být vyšší než desetinásobek ročního důchodu bez drahotní přírážky a bez případné přírážky nebo zvýšení důchodu.⁴⁷

⁴¹ Dle § 4 zákona č. 310/1921 Sb. z. a n., kterým se prodlužuje lhůta k přihláškám o důchod

⁴² Dle § 1 zákona č. 485/1921 Sb. z. a n. vyplácení drahotní přírážky k důchodům pro rok 1922

⁴³ Dle § 11 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

⁴⁴ Dle § 11 nařízení vlády č. 346 ze dne 4. května 1920, jímž se provádí zákon ze dne 20. února č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

⁴⁵ Dle § 12 zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců

⁴⁶ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s. 22.

⁴⁷ Dle § 7 zákona č. 436/1920 Sb. z. a n., o kapitalisaci důchodu invalidního na základě zákona o požitcích válečných poškozců

Tuto žádost pak mohl doporučit Zemský úřad pro péči o invalidy ministrovi sociální péče, pokud byl invalida mladší 55 let a také s ohledem na zdravotní stav invalidy.⁴⁸ Při žádosti o povolení kapitalisace bylo zohledněno, že výplatou dávky bude zabezpečena hospodářská budoucnost invalidova.⁴⁹ Přihlédnuto bylo též ke skutečnosti, zda invalida souhlasil se zástavou majetku, který byl z kapitalisovaného důchodu zakoupen, ve prospěch zemského úřadu pro péči o válečné poškozence.⁵⁰

1.3.2 Přidělování půdy

Při přidělování zabrané a převzaté půdy, pokud se stát sám nerozhodl ji využít k veřejně prospěšným účelům, měli prioritu legionáři, váleční invalidé, vdovy a sirotci po vojácích, kteří padli nebo zemřeli následkem služby válečné.⁵¹ Zájemci o přidělení půdy z řad legionářů a invalidů nemuseli být nutně povoláním zemědělci, ale k tomu, aby na půdu získali nárok, jim postačovala pouze dostatečná znalost zemědělských prací.⁵²

Totožně pak bylo přihlíženo k žádostem sdružení legionářů a válečných invalidů o přidělení nebo kolonizaci půdy (na přidělené půdě byly následně vybudovány kolonie rodinných domků nebo i hospodářských objektů a škol).⁵³

K tomuto účelu mohli výše jmenovaní využít úvěru, který byl garantován státem, se stabilním úrokem a nevypověditelný ze strany poskytovatele, za podmínky že dlužník řádně plnil své povinnosti.⁵⁴

Úvěr mohl být poskytnut⁵⁵:

- a) k získání půdy do vlastnictví až do devíti desetin ceny půdy, za kterou ji pozemkový úřad přidělil, nebo za kterou přiděluje v tom kterém kraji půdou stejné jakosti;
- b) k získání budov hospodářských a obytných až do poloviny jejich ceny,
- c) ke stavbě budov hospodářských a obytných až do ceny půdy a do poloviny nákladů stavebních schválených pozemkovým úřadem;

⁴⁸ Dle § 2 zákona č. 436/1920 Sb. z. a n., o kapitalisaci důchodu invalidního na základě zákona o požitcích válečných poškozenců

⁴⁹ Dle § 3 zákona č. 436/1920 Sb. z. a n., o kapitalisaci důchodu invalidního na základě zákona o požitcích válečných poškozenců

⁵⁰ Dle § 5 zákona č. 436/1920 Sb. z. a n., zákon o kapitalisaci důchodu invalidního na základě zákona o požitcích válečných poškozenců

⁵¹ Dle § 1 zákona č. 81/1920 Sb. z. a n., zákon přidělový

⁵² Dle § 1 zákona č. 117/1922 Sb. z. a n., bližší ustanovení k zákonu přidělovému

⁵³ Dle § 2 zákona č. 117/1922 Sb. z. a n., bližší ustanovení k zákonu přidělovému

⁵⁴ Dle § 6 zákona č. 166/1920 Sb. z. a n., o úvěrové pomoci nabyvatelům půdy (zákon úvěrový)

⁵⁵ Dle § 2 zákona č. 166/1920 Sb. z. a n., o úvěrové pomoci nabyvatelům půdy (zákon úvěrový)

d) k úhradě pořizovacích nákladů na zařízení, která trvale zvyšují hodnotu nabyté půdy, a to až do poloviny nákladů pozemkovým úřadem uznaných.

Legionářům, invalidům, jejich vdovám a sirotkům a vdovám a sirotkům po vojácích, padlých během války mohla být poskytnuta ještě další úvěrová pomoc z fondů, zřízených k jejich podpoře.⁵⁶

1.3.3 Přidělování licencí (koncesí)

Dalším důležitým krokem k hospodářskému osamostatnění invalidů a pozůstalých po padlých nebo zemřelých ve válce, bylo přidělování licencí (koncesí) na provozování trafiky, biografu, loterie apod.⁵⁷

Koncese na tyto provozovny byla přidělována ministerstvem financí. Žádost o koncesi (propůjčení provozovny) si byli povinni podat všichni zájemci u toho okresního finančního úřadu, v jehož obvodu se provozovna nacházela a který na každou nově zřízenou nebo uvolněnou provozovnu (např. úmrtím, vypovězením smlouvy předchozímu pronajímateli) vypisoval veřejnou soutěž. O podrobnostech soutěže pak byly vyrozuměny obecní úřady v místě, kde se provozovna uvolnila, a Kancelář československých legií, která poskytovala informace zájemcům z řad legionářů.⁵⁸

V případě, že o koncesi projevil zájem několik zájemců, byla přednostně přidělována takto⁵⁹:

- a) legionáři – invalidé,
- b) váleční invalidé,
- c) pozůstalí po legionářích,
- d) pozůstalí po válečných invalidech.

Teprve pokud neprojevila zájem osoba s přednostním právem, byli přidělením koncese uspokojováni ostatní žadatelé. Tímto opatřením se stát snažil zaopatřit válečné poškozence, jejichž schopnost k výdělečné činnosti byla snížena v důsledku různých omezení způsobených válkou. Současně tím projevoval i snahu o snížení nákladů na jejich vyplácené důchody, neboť válečnému poškozenci (jak již bylo uvedeno výše) vznikl

⁵⁶ Dle § 3 zákona č. 166/1920 Sb. a n., o úvěrové pomoci nabyvatelům půdy (zákon úvěrový)

⁵⁷ DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*, Praha: Otakar Janáček, 1929, s. 22.

⁵⁸ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 38 - 43

⁵⁹ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 166.

nárok na důchod pouze za předpokladu, že jeho příjem z propůjčené provozovny nepřevyšoval důchod ze zákona mu příslušející.⁶⁰

1.4 Zaopatření legionářů

V letech 1918 – 1938 vznikla poměrně ucelená síť sociálních opatření, která byla vyhrazena pouze jedné skupině obyvatel, a to legionářům. Jejich prostřednictvím se stát snažil nejen zabezpečit výhody lidem, kteří valnou měrou přispěli k jeho vzniku, ale také si tím zajišťoval jejich loajalitu. Tato opatření zahrnovala jak legislativní kroky, tak i péči charitativního charakteru. Díky odpovědnému vztahu státu k sociální otázce legionářů pak tato skupina osob procházela meziválečným obdobím zcela jinak, než bývalí frontovní vojáci jiných států. Rozhodující slovo v otázkách jejich sociálního zabezpečení si podržel stát. Legionáři byli schopni tato opatření korigovat prostřednictvím svých organizací pouze v dílčích případech.⁶¹

V systému legionářského zákonodárství měly rozhodující vliv dva zákony. Prvním byl legionářský zákon č. 282 Sb. z. a n., přijatý dne 23. května 1919, o úlevách při přijímání legionářů do státních úřadů a druhým legionářský zákon č. 462 Sb. z. a n., přijatý dne 24. července 1919, o propůjčování míst legionářům, který první legionářský zákon doplňoval. Právě druhý legionářský zákon je významný nejen konkrétními opatřeními ve vztahu k legionářům, ale byl významný zejména proto, že v § 2 formuloval „zákonnou definici legionáře“.⁶²

Legionářem byl uznán *„každý dobrovolník čsl. legionářské (revoluční-zahraniční) armády, který byl do ní zařazen na základě přihlášky učiněné příslušnému orgánu nebo zástupci čsl. Národní Rady v Paříži nebo některé z jejích odboček nejdéle do 28. října 1918, a to úplně dobrovolně, bez jakéhokoli nátlaku, nebo nařízení čsl. Národní Rady nebo jiného čsl. revolučního orgánu veřejnou mocí nadaného, a v den převratu, tzn. 28. října 1918, skutečně v ní službu podle svého služebního přidělení konal - nebo který hodnověrně prokáže, že z důvodů, na jeho moci a vůli nezávislých, nemohl v uvedený den v místě příslušného zařazujícího a přidělujícího čsl. vojenského orgánu k zařazení býti přítomen - nebo který byl z ní řádně propuštěn.*

Československou legionářskou (revoluční-zahraniční) armádou rozumějí se autonomní, z Čechoslováků složené vojenské formace ve svazku příslušných

⁶⁰ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 39.

⁶¹ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 183.

⁶² ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 159 - 161.

spojeneckých armád, které podléhaly nejvyšší politické autoritě čsl. Národní Rady v Paříži pod předsednictvím Masarykovým.

Vedle toho za legionáře jest pokládati rovněž Čechoslováky rakouského, uherského neb německého státního občanství, kteří během války dobrovolně vstoupili do některé ze spojeneckých a spřátelených pravidelných (regulárních) armád, jsoucích v pravidelné válce proti středoevropské koalici (Německo, Rakousko-Uhersko, Bulharsko, Turecko) a v ní v době převratu, tzn. 28. října 1918, skutečně konali službu, nebo z ní byli řádně propuštěni, prokáží-li hodnověrně, že z důvodů na jejich vůli nezávislých nebylo jim možno vstoupiti nebo přestoupiti do čsl. revoluční- zahraniční legionářské armády.

*Armády spojenecké a spřátelené jsou: americká, anglická, francouzská, italská, ruská až do 28. února 1918 a srbská.*⁶³

Komplex nové utvořených právních norem měl minimalizovat škody a zmírňovat nevýhody, vzniklé legionářům díky jejich účasti v zahraničním odboji, ulehčit jejich adaptaci na civilní každodennost a v neposlední řadě pomoci těm bojovníkům, kteří návrat do běžného života nezvládli a sociálně strádali.⁶⁴

Veškerou sociální péčí o legionáře, jejich rodiny a pozůstalé byla pověřena Kancelář československých legií při ministerstvu Národní obrany (dále Kleg). Skládala se ze zaopatřovacího referátu, s nímž souvisely tzv. humanitní ústavy, dále z pozemkového a kolonizačního, umisťovacího, podpůrného a živnostenského referátu. Působil při ní též evidenční úřad a finanční správa ruských legií. Každý z referátů pak zajišťoval určitou oblast sociální péče o legionáře.⁶⁵

Její pozice byla významně posílena zákonem č. 462 Sb. z. a n., ze dne 24. července 1919, kterým se jí jako jediné instituci dostalo oprávnění vydávat potvrzení o tom, kdo je legionářem. Toto nařízení bylo vykonáváno prostřednictvím evidenčního úřadu Klegu, který mimo evidenci zahraničních bojovníků soustřeďoval ještě veškeré doklady o činnosti všech příslušníků zahraničního vojska.⁶⁶

Díky zákonem stanovené formulaci „definice legionáře“, byl odepřen status legionáře těm jednotlivcům, jež se odchýlili za války od hlavní politické linie československého odboje. Proto došlo k tomu, že se na značné množství vojáků, kteří se účastnili bojů v zahraničních armádách, nevztahovala sociální opatření vyhrazená pro legionáře. Jen pro ilustraci: zatímco podle jedné z posledních statistik v roce 1937 bylo Klegem

⁶³ § 2 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

⁶⁴ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 158 -159.

⁶⁵ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 169 -170.

⁶⁶ *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna 1928, s. 152

evidováno 109 590 zahraničních bojovníků, status „legionářů dle zákona“ byl přiznán pouze 88 688 z nich.⁶⁷

V následujícím textu budou popsána specifická opatření, která se týkala pouze legionářů. Ostatními opatřeními, jejichž řešení bylo stejné jako u válečných poškozců např. přidělování koncesí na trafiky, biografy a jiné podniky nebo přidělování půdy a její kolonizace, se již nebudu zabývat, neboť byla podrobně rozebrána v kapitole týkající se válečných poškozců.

1.4.1 Umíst'ování legionářů ve státní službě

Nejvýznamnější z četných výhod, kterých se legionářům dostalo, byla možnost získat zaměstnání ve státní službě. Významnou úlohu při realizaci tohoto opatření zaujímal umíst'ovací referát Klegu, který v souladu se zákonem vydával legionářská potvrzení a úřednické průkazy, jimiž pak legionáři prokazovali svůj nárok na místa v jednotlivých oborech státní služby.⁶⁸ Do roku 1934 bylo Klegem vydáno 77 378 potvrzení, přičemž v platnosti jich zůstalo 65 136.⁶⁹ Za účelem decentralizace umíst'ovací činnosti vznikly expozitury Klegu v Praze III., Plzni, Českých Budějovicích, Liberci, Lounech, Brně, Olomouci, Bratislavě a Užhorodě.⁷⁰

Činnost referátu však nespočívala v pouhém vydávání potvrzení a zprostředkování žádostí. Tento referát poskytoval poradenství ohledně umíst'ování do státní správy, započtení legionářských let, úpravy služebních poměrů, nároků legionářů na určitá místa resp. určení míst, na něž se legionářský zákon vztahoval apod. Jeho dalším úkolem byla starost o to, aby legionáři návštěvou různých kurzů získali nebo si zlepšili svoji způsobilost k zastávání míst ve veřejné službě.⁷¹

Klíčovým zákonem v systému legionářského zákonodárství a při umíst'ování legionářů do státních služeb byl bezesporu zákon č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům. Zákon ustanovil, že doba strávená v legiích bude započítávána trojnásobně do služby i výslužby.

Zákon též stanovoval místa, která byla z 50% výhradně určená legionářům⁷²:

- a) všechna místa sluhů a dohlížitelů u státních úřadů, káznic a jiných ústavů, rovněž ve službách zemských, okresních a obecních úřadů a veřejných fondů,

⁶⁷ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 160 -161.

⁶⁸ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 161.

⁶⁹ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 161.

⁷⁰ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 169.

⁷¹ *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna 1928, s. 150-151

⁷² Dle § 4 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

- b) místa sluhů kancelářských a úředních, nižších dohlížitelů u železnic, paroplavby a jiných státem provozovaných podniků.

Při obsazování dalších úřednických postů pak získali legionáři přednost před ostatními uchazeči, pokud k nim prokázali způsobilost, zejména na místa⁷³:

- a) manipulačních úředníků,
- b) kancelářská místa u úřadů, soudů a dalších institucí,
- c) ve státní civilní strážní bezpečnosti,
- d) ve finanční strážní.

Jestliže se uvolnilo místo, jež bylo zákonem vyhrazeno pro legionáře, musela na něj příslušná instituce vypsat konkurz a jeho uvolnění oznámit Klegu, který o něm následně poskytl informace zájemcům z řad legionářů.⁷⁴ V případě, že legionář splnil zákonem požadované náležitosti, mohl žádat o volné místo nebo se zaregistrovat do pořadníku na místo, které se mělo uvolnit.⁷⁵

Pokud bylo některé místo určené pro legionáře obsazeno proti ustanovením tohoto zákona, bylo povinno ministerstvo, jemuž podléhal úřad, ústav nebo závod, jenž místo obsadil, prohlásit obsazení místa za neplatné a nařídít propuštění osoby, která místo obdržela. Toto ustanovení zákona pozbývalo platnosti, pokud od protizákonného obsazení místa uplynul jeden rok. Pokud došlo k protizákonnému obsazení místa určeného legionářům, byla instituce, jež to umožnila, potrestána pokutou ve výši 1000,- až 5000,- korun a ta byla následně odevzdána do pomocného fondu československých legií.⁷⁶

Nárok na vyhrazená místa a na přednostní právo při obsazování míst legionář ztratil jen v případě⁷⁷:

- a) když se jej sám vzdal,
- b) jestliže byl odsouzen a s odsouzením byla spojena ztráta způsobilosti k dosažení úřadů státních a veřejných.

Úlevy při přijímání legionářů do státních úřadů stanovoval zákon č. 282/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům. Ten byl později rozpracován v prováděcím nařízení č. 12 Sb. z. a n., ze dne 30. prosince 1920, bez něhož by původní stručný zákon postrádal

⁷³ Dle § 5 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

⁷⁴ Dle § 9 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

⁷⁵ Dle § 8 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

⁷⁶ Dle § 14 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

⁷⁷ Dle § 14 zákona č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům

smysl.⁷⁸ Jsou v něm konkrétně vymezeny úlevy pro legionáře v jednotlivých oblastech státní služby (zejména soudní, lesnické, zdravotní, zvěrolékařské nebo technicko-finanční).⁷⁹ Tyto úlevy spočívaly zejména ve snížení požadovaného stupně vzdělání nebo počtu roků předepsané praxe pro danou státní službu, anebo umožnění dodatečných zkoušek, které však byly závazné pro ostatní žadatele.⁸⁰

Již v průběhu roku 1921 se objevily stížnosti legionářů na dodržování legionářských zákonů č. 282/1919 Sb. z. a n. a č. 462/1919 Sb. z. a n. a na jejich uvádění do praxe. Navzdory těmto i dalším stížnostem během následujících let, se podařilo v letech 1919 – 1932 umístit značnou část evidovaných legionářů. Na konci roku 1924 byl poměr mezi žádostmi o umístění a skutečně umístěnými legionáři přibližně asi 2:1. Klegu se totiž zpočátku své existence jen stěží dařilo zvládnout nápor tisíců legionářů vracejících se z Ruska. Od roku 1925 se situace v umisťování legionářů zlepšila a kladně bylo vyřízeno až 2/3 žádostí o umístění.⁸¹

Dva výše zmiňované zákony pak doplňovalo několik dalších zákonných norem, z nichž již žádná neměla všeobecný charakter a které se vždy týkaly jen některé skupiny legionářů. Za nejvýznamnější lze považovat zákon č. 470/1919 Sb. z. a n., o zatímním upravení služebních platů a právních poměrů učitelů-legionářů, vojínův a jejich rodin. Stanovoval, že učitelé-legionáři, kteří se stali službou ve válce neschopnými vykonávat své povolání, nebudou do definitivního vyřešení jejich poměrů dáni na odpočinek, ale bude jim udělena dovolená s plnými služebními platy a přídavky.⁸²

Rodinám padlých a nezvěstných učitelů-legionářů pak bylo přiznáno doplacení a následně i vyplácení všech služebních příjmů s přídavky tak, jako by byli ve službě školní, a to až do doby než jejich situace bude zákonem trvale upravena.⁸³

Učitelé-legionáři, kteří byli zbaveni školní služby, do ní měli být ustanoveni na bývalé místo, nebo na místo stejně ohodnocené a se zpětnou platností jim mělo být doplaceno služné a přídavky. Doba zproštění výkonu služby jim měla být započítávána do služebního postupu. Těm, kteří byli zbaveni pouze služebních příjmů, byl vyměřen

⁷⁸ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 162.

⁷⁹ Dle § 3-17 nařízení vlády č. 12 ze dne 30. prosince 1920, ku provedení zákona ze dne 23. května č. 282/1919 Sb. z. a n., o úlevách při přijímání legionářů do státních služeb

⁸⁰ Dle § 3-17 nařízení vlády č. 12 ze dne 30. prosince 1920, ku provedení zákona ze dne 23. května č. 282/1919 Sb. z. a n., o úlevách při přijímání legionářů do státních služeb

⁸¹ ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika?*. Historie a vojenství 1/2002, s. 171- 172.

⁸² Dle § 2 zákona č. 470/1919 Sb. z. a n., o zatímním upravení služebních platů a právních poměrů učitelů-legionářů, vojínův a jejich rodin

⁸³ Dle § 3 zákona č. 470/1919 Sb. z. a n., o zatímním upravení služebních platů a právních poměrů učitelů-legionářů, vojínův a jejich rodin

náležitý plat se všemi přídávky.⁸⁴

Otázka učitelů-legionářů či jejich pozůstalých byla pak definitivně vyřešena zákonem č. 251/1922 Sb. z. a n., jímž se mění některé zákony o služebních poměrech učitelstva veřejných škol obecných a občanských.

Služby neschopní učitelé-legionáři byli dáni do výsluhy dnem nabytí účinnosti tohoto zákona tzn. dnem 1. června 1922. K jejich služební době započitatelné pro výměru penze bylo připočteno deset let. Vdovám a sirotkům po padlých nebo nezvěstných učitelích-legionářích pak bylo připočteno deset let pro výpočet jejich zaopatřovacích požitků.⁸⁵

1.4.2 Finanční zabezpečení legionářů-invalidů

Příslušníkům čs. legií, kteří se stali výkonem služby vojenské v čs. zahraničním vojsku pro službu neschopnými a zároveň pozbyli alespoň 20 % způsobilosti k přiměřenému občanskému povolání, přináleželo výslužné podle ustanovení platných pro vojenské osoby z povolání, a to i tehdy, pokud byli příslušníky cizích států, avšak nevstoupili-li do jejich služeb.⁸⁶

Toto výslužné bylo vyšší než invalidní důchod přiznávaný vojenským poškozcům dle zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců a zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozců.

Výslužné bylo vyměřované s ohledem na délku služby a na výši pensijní základny, která se rovnala poslednímu služnému a 50% pro Prahu příslušného místního přídávku, nebo částky 3000,-Kč. Za prvních deset let služby bylo přiznáno výslužné ve výši 40% pensijní základny a za každý další započitatelný rok bylo navyšováno o 2,4%, přičemž mohlo činit maximálně 100% pensijní základny.⁸⁷

Nejnižší částka výslužného činila (dle zařazení do vojenských tříd) 1800,- Kč u gážisty, 1600,- Kč u čekatele a 1400,- Kč ročně u gážisty mimo hodnostní třídy.⁸⁸ V roce 1932 pak byla výše výslužného upravena podle počtu odsloužených let a to v rozmezí 4656,-Kč – 5760,- Kč.⁸⁹

⁸⁴ Dle § 4 zákona č. 470/1919 Sb. z. a n., o zatímním upravení služebních platů a právních poměrů učitelů-legionářů, vojínův a jejich rodin

⁸⁵ Dle čl. 12 zákona č. 251/1922 Sb. z. a n., jímž se mění některé zákony o služebních poměrech učitelstva veřejných škol obecných a občanských

⁸⁶ Dle § 81 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁸⁷ Dle § 6 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁸⁸ Dle § 8 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁸⁹ Dle § 10 zákona č. 83/1932 Sb. z. a n., o úpravě náležitostí vojenských osob z počtu mužstva v

Výslužné pro legionáře-invalidy pak činilo:

- a) při 20 - 49%ní ztrátě způsobilosti k občanskému povolání 50 %,
- b) při 50 - 74%ní ztrátě způsobilosti k občanskému povolání 75 %,
- c) při 75 - 100%ní ztrátě způsobilosti k občanskému povolání 100 %

výslužného, na které by vznikl legionáři nárok. Výslužné bylo přiznáváno buď trvale, nebo dočasně podle toho, jestli vznikla újma na zdraví trvalá nebo dočasná.⁹⁰

Výslužné přiznané trvale, mohlo být zvýšeno na žádost oprávněného, pokud bylo novým superarbitračním řízením prokázáno, že původní nezpůsobilost k občanskému povolání bez zavinění legionáře-invalidy vzrostla zhoršením poruchy (poškození) zdraví, která byla základem jeho nároku na výslužné. Žádost o zvýšení výslužného mohla být uplatněna nejdéle v době deseti let od přiznání prvotního výslužného.⁹¹

Doba služby v československých legiích byla pro výpočet výslužného legionářům započítávána trojnásobně, a to od prvního dne měsíce, ve kterém si legionář podal přihlášku o zařazení do legií. Neúplný odsloužený měsíc byl počítán za celý. Léta válečná v bývalé rakousko-uherské armádě pak byla započítávána při výměře výsluhy takto: za každý rok válečný byl započítán do výsluhy jeden rok kalendářní. Stejně byla započítávána i doba strávená v zajetí.⁹²

Kromě toho se legionářům-invalidům pouze pro výměru vojenských zaopatřovacích požitků ještě započítávala:

- a) u důstojníků léta od dokonání 20. roku věku,
- b) u ostatních příslušníků československých legií od 21. roku věku.

Z tohoto výpočtu pak byla vyňata doba strávená v legiích, která byla započítána trojnásobně (jak již je uvedeno výše).⁹³

Nárok na výslužné byl zjišťován lékařskými prohlídkami u superarbitračních komisí.⁹⁴ Ty znovu posuzovaly stupeň postižení, a to mnohem přísněji, než předcházející, které probíhaly ještě v době služby za hranicemi.⁹⁵

Nárok na výslužné vznikl legionáři-invalidovi pouze v případě, že jeho roční příjem

činné službě a některých jiných osob jim co do náležitostí na roveň postavených, jakož i o zaopatření déle sloužících

⁹⁰ Dle § 17 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹¹ Dle § 18 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹² Dle § 81 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹³ Dle § 83 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹⁴ Dle § 23 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹⁵ SVATOSŤ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 34 - 35.

nepřesáhl částku horní hranice příjmů, stanovenou na 8000,- Kč. Pokud byl jeho příjem menší než součet 8000,- Kč a výslužného, které by mu ze zákona náleželo, byl mu přiznán důchod v částce, doplňující tento součet. Částka 8000,- Kč byla stanovena jako horní hranice příjmů pro příjem všech osob, k jejichž obživě legionář-invalida přispíval a které s ním bydlely ve společné domácnosti, ale za každou tuto osobu se částka 8000,- Kč navyšovala o 10%, nejvýše však o 4000,- Kč ročně. Příjem legionáře-invalidy a jeho rodinných příslušníků, který plynul z činnosti hospodářsky nesamostatné, se do této částky započítával pouze polovinou.⁹⁶

Nezávisle na výslužném, vyměřovaný pouze podle utrpěné poruchy zdraví, byl legionářům invalidům na základě superarbitračního řízení přiznáván příspěvek za zranění. Jeho výše činila podle míry postižení od 600,-Kč do 4200,-Kč ročně.⁹⁷

Další dávkou, která mohla být legionářům-invalidům přiznána, byl válečný přídavek. Jeho výše činila 400,-Kč až 600,-Kč ročně. Nárok na něj mohl být uplatněn nejpozději do tří let po ukončené demobilizaci.⁹⁸

Ustanovení zákona však znamenalo výhodu jen pro část invalidních legionářů, kteří byli schopni prokázat, že jejich invalidita nastala v přímé souvislosti se službou v legiích a že ke zranění nebo nemoci, v jejichž důsledku se stali invalidními, nedošlo při službě v rakousko-uherské armádě nebo v době zajetí. Jestliže nebyli schopni o této skutečnosti podat důkaz, nebyly jejich nároky uznány a to ani tehdy, když bylo nesporně prokázáno, že služba v legiích měla rozhodující vliv na jejich invaliditu. Byli pak odškodňováni dle zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců.⁹⁹

Jen pro představu: z celkového počtu 9670 legionářů-invalidů registrovaných Klegem na území Československé republiky jich během prvního desetiletí po válce 450 zemřelo, 1404 pobíralo zaopatřovací požitky dle zákona č. 76/1922 Sb. z. a n. a 7851 bylo odevzdáno do péče Zemského úřadu pro péči o válečné poškozence a odškodňování dle zákona č. 142/1920 Sb. z. a n. Nárok na zaopatření vůbec pak nemělo 640 legionářů-invalidů.¹⁰⁰

Po návratu do vlasti byli legionáři podrobeni novým lékařským prohlídkám u superarbitračních komisí, které znovu posuzovaly stupeň postižení, a to mnohem přísněji, než ty původní, jež probíhaly ještě v době služby za hranicemi.¹⁰¹

⁹⁶ Dle § 24 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹⁷ Dle § 67 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹⁸ Dle § 74-75 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

⁹⁹ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 35.

¹⁰⁰ *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna 1928, s. 149

¹⁰¹ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 34 - 35.

Žádosti o přiznání vojenských zaopatřovacích požitků mohly být podávány pouze do 30. listopadu 1925. Později již nebylo možné nárok uplatnit, i když se jednalo o zcela neschopného válečného invalidu.¹⁰²

Legionáři-invalidé zcela neschopní práce mohli požádat o jednorázovou podporu ze státního fondu pro podporu invalidů při ministerstvu sociální péče. Podpora byla určena invalidům, kteří ve stanovené době nepožádali o zaopatřovací požitky nebo se jejich zdravotní stav zhoršil po zákonem dané lhůtě, kdy bylo možné o požitky zažádat, nebo z neznalosti zákona žádost podali pozdě nebo vůbec. O podporu mohly žádat i vdovy po legionářích, které nepobíraly žádnou penzi, protože o ni nepožádaly v zákonem stanovené lhůtě do jednoho roku po úmrtí muže.¹⁰³

1.4.3 Zaopatření invalidovní

Legionáři, kteří pobírali trvalé výslužné, měli nárok na zaopatření invalidovní, pokud byla jejich schopnost k výdělku snížena o nejméně 85 %, vyžadovali zvláštní péči a byli nemajetní.¹⁰⁴ Toto zaopatření bylo poskytováno na žádost legionáře-invalidy jako¹⁰⁵:

- a) místní zaopatření ve vojenské invalidovně, nebo
- b) invalidovní zaopatření s volným bydlištěm.

Nárok na umístění byl přednostně poskytován válečným poškozencům, jejichž zdravotní stav vyžadoval neustálou cizí péči. S umístěním v invalidovně byl spojený pro invalidu a jeho rodinu nárok na byt přiměřený místním poměrům invalidovny, nárok na lékařské ošetřování a na léky. Za byt pak platil vojenské správě náhradu, která byla určena nařízením dle místních poměrů.¹⁰⁶

Pokud osoba získala nárok na invalidovní zabezpečení, namísto výslužného jí bylo vypláceno invalidní služné ve výměře 90% penzijní základny, které nemohlo být menší než výslužné.¹⁰⁷

1.4.4 Nároky pozůstalých po padlých a nezvěstných legionářích

Nároky pozůstalých po zemřelých (padlých) legionářích byly nezávislé na čs. státním občanství. Nezbytnou podmínkou však bylo, aby zemřelý (padlý) byl v den úmrtí

¹⁰² SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 35.

¹⁰³ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 49.

¹⁰⁴ Dle § 31 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹⁰⁵ Dle § 32 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹⁰⁶ Dle § 33 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹⁰⁷ Dle § 33 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

příslušníkem čs. legií.¹⁰⁸ Tyto dávky vyplácené ministerstvem obrany byly opět vyšší než ty, které byly vypláceny ministerstvem sociální péče na základě zákona č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozců a zákona č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozců.

Mezi dávky vyplácené pozůstalým po legionářích patřily¹⁰⁹ :

- a) vdovský důchod,
- b) příspěvek na vychování (sirotčí důchod),
- c) důchod rodičů (předků),
- d) úmrtné.

Na tyto důchody měli nárok vdovy a sirotci, jejichž příjem nepřesahoval 8000,- Kč, a předci, jejichž příjem nepřesahoval 4000,- Kč ročně. Uvedené částky byly stanoveny jako horní hranice příjmů pro výplatu pozůstalostních důchodů. Pokud byl příjem oprávněné osoby menší než součet 8000,- Kč (u důchodu předků 4000,- Kč) a důchodu, který by jí ze zákona náležel, byl jí přiznán důchod v částce doplňující tento součet.¹¹⁰

Vdovský důchod

Na vdovský důchod vznikl nárok vdově po legionáři za předpokladu, že byla splněna některá z uvedených skutečností¹¹¹:

- zemřel v aktivním stavu po deseti započítatelných služebních letech,
- padl v legiích a to i v případě, že neměl odslouženo deset započítatelných služebních let,
- pobíral trvalé výslužné nebo invalidní služné.

Vdovský důchod byl vyplácen ve výši 2/3 výslužného, které by pobíral manžel, přičemž vdovský důchod nemohl být nižší než 1500,- Kč u vdov po gážistech zařazených v hodnostních třídách a nižší než 1100,- u vdov po gážistech mimo hodnostní třídy.¹¹² V roce 1932 byla výše vdovského důchodu upravena podle počtu odsloužených let a

¹⁰⁸ Dle § 81 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹⁰⁹ Dle oddílu II a IV zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹⁰ Dle § 45, 57 a 63 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹¹ Dle § 36 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹² Dle § 38 a 40 zákona č. 76/1922 Sb. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

částky důchodu byly stanoveny v rozpětí 4056,-Kč – 4656,- Kč.¹¹³

Nárok na vdovský důchod pozbyla vdova v případě provdání nebo odsouzení k trestu odnětí svobody na dobu delší než 6 měsíců, a to buď jen na dobu trestu, nebo byla výplata zastavena trvale.¹¹⁴ Vdova, jíž byla výplata důchodu zastavena proto, že se znovu provdala, si mohla vyhradit právo na dosavadní důchod vdovský pro ten případ, že by znovu ovdověla, anebo si mohla zřici této výhody a nechat si vyplatit odbytné.¹¹⁵

Příspěvek na výchování (sirotčí důchod)

Na tuto dávku vznikl nárok manželským, nemanželským nebo adoptovaným dětem po legionářích, a to ve výši 1/5 vdovského důchodu pro každé z nich.¹¹⁶

Předpokladem nároku na výplatu dávky bylo¹¹⁷:

- u dětí adoptovaných, že se adopce nebo přijetí stalo ještě před událostí, která zakládala nárok na dávku, legionář dítě vydržoval až do své smrti a že dítě bylo nemajetné,
- u dětí nemanželských, že byly nemajetné a žily v domácnosti legionáře v době událostí, která zakládala nárok na dávku, nebo byly před touto událostí zplozeny a otcovství bylo soudně zjištěno nebo mimosoudně uznáno.

Příspěvek na výchování nesměl přesahovat roční částku 1200,- Kč pro jedno dítě a úhrn příspěvků na výchování pro všechny děti nemohl být vyšší než vdovský důchod.¹¹⁸ Dětem úplně osiřelým nebo jim na roveň postaveným, náležel sirotčí důchod v celkové výši 1/2 důchodu vdovského, nejvýše však 2000,- Kč ročně pro jedno dítě.¹¹⁹

Výplata příspěvku na výchování (sirotčí důchod) byla ukončena nezaopatřeným dcerám po legionářích nejpozději dovršením 24. roku věku. Synům byl příspěvek vyplácen nejvýše do 21. roku věku, pokud však navštěvovali učiliště s dobrým prospěchem, tak mohla být dávka poskytována až do 24 let.¹²⁰

¹¹³ Dle § 10 zákona č.83/1932 Sb. z. a n., o úpravě náležitostí vojenských osob z počtu mužstva v činné službě a některých jiných osob jim co do náležitostí na roveň postavených, jakož i o zaopatření déle sloužících

¹¹⁴ Dle § 47 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹⁵ Dle § 48 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹⁶ Dle § 50 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹⁷ Dle § 50 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹⁸ Dle § 51 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹¹⁹ Dle § 52 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹²⁰ Dle § 59 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

Důchod rodičů (předků)

Jestliže mrtvý nebo nezvěstný legionář po sobě nezanechal osobu s nárokem na vdovský důchod nebo výchovné, mohl být důchod přiznán jeho rodičům za podmínky, že byli neschopni výdělků a legionář je za svého života podporoval.¹²¹ Důchod rodičů činí 1/3 důchodu vdovského pro jednu osobu a pokud jeden z rodičů zemřel, mohl přejít jeho nárok na další předky, pokud splňovali výše uvedené zákonem stanovené požadavky.¹²²

Úmrtné

Pozůstalým po legionářích, kteří byli vypláceni dle zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích, bylo ještě nad rámec zaopatřovacích požitků vypláceno úmrtné ve výši tříměsíčního skutečně vypláceného výslužného nebo invalidního služného. Nárok na úmrtné získávala především vdova, pokud žila s legionářem ve společné domácnosti. Pokud již vdova nežila nebo žila odloučeně, bylo úmrtné rovným dílem vypláceno nezletilým potomkům, jež měl zemřelý v opatrování, pokud existovali. Dalšími v pořadí pro nárok na úmrtné byli potomci legionáře, kteří obstarávali pohřeb na vlastní náklady nebo pečovali o zemřelého před jeho úmrtím.¹²³

1.4.5 Zdravotní a lázeňská péče o legionáře

Léčení invalidů-legionářů se též odvíjelo od skutečnosti, jestli byli schopni prokázat, že jejich invalidita nastala v přímé souvislosti se službou v legiích. O léčení legionářů invalidů bylo do jisté míry postaráno již na základě řízení před superarbitračními komisemi. Vyřizováním žádostí legionářů o léčení byl pověřen zaopatřovací referát Klegu, který následně zajišťoval veškerou zdravotní péči o legionáře-invalidy, včetně zabezpečení hospitalizace v nemocnicích, a opatroval pro ně i ortopedické pomůcky a protézy.¹²⁴

Významná pomoc byla legionářům poskytována i prostřednictvím Sociálního ústavu legionářského (SÚL), soukromé svépomocné korporaci, založené a financované z prostředků samotných legionářů. Tato instituce mimo vybraných peněz disponovala i částkou výši 32 milionů korun, která vznikla jako přebytek v hospodaření ruských legií. Díky SÚL byli léčeni i ti, kteří nesplňovali podmínku, že invalidita nastala následkem služby v legiích. Její zdravotní komise projednávala žádosti o léčení legionářů v nemocnicích, léčebných ústavech a v lázních. Pokud to zdravotní stav legionářů

¹²¹ Dle § 63 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹²² Dle § 64 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹²³ Dle § 91 zákona č. 76/1922 Sb. z. a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích

¹²⁴ *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna 1928, s. 149

vyžadoval, byl jim na léčení poskytnut peněžitý příspěvek. Nemajetným legionářům-invalidům bylo léčení poskytováno zdarma. Prostřednictvím SÚL byla poskytována i preventivní léčba, která měla zabránit zhoršování zdravotního stavu legionářů. Díky SÚL byla poskytována zdravotní péče i pro ty legionáře-invalidy, kteří na ni ze zákona neměli nárok.¹²⁵

1.4.6 Podpora nejchudších legionářů a jejich rodinných příslušníků

Podpora nejchudším a nejpotřebnějším legionářům a jejich rodinám byla poskytována zejména prostřednictvím podpůrného referátu Klegu. Tato instituce koordinovala činnost státních úřadů, soukromých spolků a charitativních organizací. Mimo poskytování ošacení a distribuce potravin potřebným zajišťoval referát i vyplácení pravidelných i mimořádných podpor nezaměstnaným legionářům a vdovám, příbuzným popravených legionářů a také studentům z chudých legionářských rodin. Kromě toho zajišťoval i umístění sirotků a polosirotků a legionářů-invalidů v sirotčincích, nemocnicích, léčebných ústavech, ozdravovnách a nouzových ubikacích.¹²⁶

Mimo Klegu byly jednorázové podpory a renty poskytovány i SÚL. Získat je mohli především zejména práce neschopní, všemi opuštění legionáři. Tyto renty, ve výši od 30,- Kč do 150,- Kč měsíčně, pro ně znamenaly sice malý, ale jistý příjem, umožňující skromné živobytí.¹²⁷

Pro ty legionáře-invalidy, kteří byli nejen postiženi zdravotními problémy, ale strádali i po materiální stránce a neměli nikoho, kdo by se o ně postaral, byla zřízena v zámečku Leontýně u Křivokláta útulna legionářů. V roce 1925 byla útulna zrušena a namísto ní začal nemajetným legionářům-invalidům poskytovat potřebnou péči nově zřízený, moderně vybavený Domov československých legionářů na Jenerálce v Šárce. V ústavu mohlo být ubytováno měsíčně až 53 osob, pro které se stal náhradou postrádaného domova.¹²⁸

Podpůrným fondem legionářským při ministerstvu obrany byla poskytována podpora sirotkům po legionářích, kteří nezískali od státu žádné zabezpečení a ocitli se v bídě bez svého zavinění. Kromě toho fond poskytoval ve výjimečných případech péči i dětem legionářů, kteří se ze zdravotních nebo jiných důvodů (rozvrat rodiny, opilství rodičů) o děti nestarali. O těchto dětech byl fond vyrozuměn prostřednictvím okresní péče o mládež

¹²⁵ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 91.

¹²⁶ *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna 1928, s. 151.

¹²⁷ SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 92.

¹²⁸ *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna 1928, s. 149.

a ve spolupráci s touto institucí pak sjednával nápravu.¹²⁹

1.5 Dílčí závěr

V této kapitole jsem se snažila zdokumentovat péči, kterou věnovala nově vzniklá Československá republika válečným invalidům, legionářům a pozůstalým po nich. Přestože z předchozího popisu sociálních výhod je zřejmé, že se stát snažil o maximum péče o tyto osoby, přece jen v mnoha případech jeho péče nebyla dokonalá, nebo se dokonce i minula účinkem. Na jedné straně lidé píšící tyto zákony, kteří se snažili co nejlépe zajistit výhody pro poškozené, nepočítali s lidským faktorem. Mnoho lidí v tehdejší době nebylo vzdělaných, zákonům dobře nerozuměli, a proto se stávalo, že své nároky uplatňovali pozdě nebo vůbec a i z tohoto důvodu pak žili v bídě.

Na druhé straně některé skupiny osob opominuli buď omylem, nebo záměrně. Velkou nespravedlnost spatřuji zejména ve faktu, že děti, které se narodily válečným invalidům nebo legionářům po válce, neměly po jejich smrti (třeba i na následky zranění) zákonný nárok na zaopatření ze strany státu. Zákon je zcela vylučoval ze sociálního zabezpečení pro válečné poškozence.

Další příkoří bylo těmito zákony způsobeno legionářům, kteří nestáli na „správné straně“. Legionáři v řadách Rudé armády se jako jediní dočkali svojí rehabilitace v roce 1946, kdy jim byl zákonem č. 196/1946 Sb. přiznán status legionáře¹³⁰.

Jak ale poznáme z dalšího textu, tato nespravedlnost není pouze výdobytkem první republiky. Hrdinové byli i v pozdější době posuzováni podle politické příslušnosti, a to by přece jen neměl být rozhodující faktor při rozhodování o poskytnutí potřebné péče o válečné poškozence.

¹²⁹ SVATOS, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, s. 100-103.

¹³⁰ Dle čl. 1 zákona č. 196/1946 Sb, jímž se doplňují některá ustanovení zákona ze dne 24.července 1919, č. 462 Sb., o propůjčování míst legionářům.

2 PÉČE O ÚČASTNÍKY NÁRODNÍHO BOJE ZA OSVOBOZENÍ A VÁLEČNÉ POŠKOZENEC V LETECH 1945 - 1989

Po druhé světové válce ještě nebyl znám pojem „válečný veterán“. Do povědomí se dostal až mnohem později, v roce 2002, kdy byl zákonem č. 170/2002 Sb., přiznán tento status mimo jiné i nositelům osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, s jedinou výjimkou, a tou byli českoslovenští političtí vězni.

Stejně jako po první světové válce legionářům, tak po druhé světové válce účastníkům boje za osvobození, se stát prostřednictvím rozličných výhod snažil kompenzovat ztráty, které utrpěli během činnosti ve prospěch osvobozeného státu. Alespoň zpočátku byla jeho činnost prosta politikaření a zvýhodňování některé skupiny účastníků národního odboje.

Rychlá politická polarizace společnosti po skončení války a zejména po únoru 1948 znamenala, že hrdinství těchto lidí bylo vnímáno pouze v souvislosti s jejich politickou příslušností a dalším rozhodujícím faktorem pro hodnocení jejich zásluh během 2. světové války byla fronta, na které hrdinové bojovali.¹³¹

Zajímavou hierarchii hrdinů, ve které se projevuje kolorit pouťorové historie, poskytuje i pokyn ministerstva národní obrany o pořadí, ve kterém mají být vyřizovány žádosti o odbojové činnosti podle zákona č. 255/1946 Sb.¹³²:

- stranický odboj,
- pozůstalí po obětech fašismu,
- političtí vězni,
- zahraniční vojáci,
- partyzáni,
- účastníci Slovenského národního povstání.

Byrokratické průtahy, spočívající v delší době při vyřizování osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. a s opožděným vydáním související problémy při uplatňování výhod dle tohoto zákona, byly v padesátých letech nahrazeny cíleným pronásledováním účastníků

¹³¹ KOLDINSKÁ, M., ŠEDIVÝ, I. *Válka a armáda v českých dějinách*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2008, s 305.

¹³² KOLDINSKÁ, M., ŠEDIVÝ, I. *Válka a armáda v českých dějinách*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2008, s 305.

boje za osvobození. Tato perzekuce se týkala nejen bojovníků 2. odboje v řadách armády, ale i těch, kteří na základě snížené schopnosti k výkonu zaměstnání byli dáni do výsluhy a pobírali sociální dávky.¹³³

K rozsáhlým čistkám došlo po přijetí zákonů č. 59/1949, o odnětí vojenské hodnosti některým důstojníkům, rotmistrům a poddůstojníkům mimo činnou službu a zákona č. 85/1950, o opatřeních souvisejících s úpravou kázeňského práva příslušníků ozbrojených sborů. Tyto zákony umožňovaly retroaktivně odejmout hodnost a následně také penze, odpočinkové platy a výsluhy. Opatření se týkalo mnoha starších ročníků, zejména z řad druhého odboje. Vedle újmy psychické pak tato nezákonná opatření přinesla válečným hrdinům a jejich rodinám i velmi vážné existenční potíže.¹³⁴

Další represe pak pocítil i zbytek bojovníků 2. světové války, sloužící v řadách armády po okupaci Československa v srpnu roku 1968. Při následující normalizaci bylo mnoho z nich pro své přesvědčení a názory, jež byly neslučitelné s ideologií vládnoucí třídy, v rámci čistek propouštěni do zálohy, bez poskytnutí výsluhových dávek. Ohled nebyl brán ani na nejzasloužilejší vojáky východní fronty.¹³⁵

2.1 Základní pojmy

Za účastníka národního boje za osvobození byl považován ten, kdo¹³⁶:

1) v letech 1939 až 1945

- a) byl příslušníkem československé armády v zahraničí nebo v ní konal vojenskou službu,
- b) konal vojenskou službu ve spojenecké armádě,
- c) byl příslušníkem první československé armády na Slovensku,
- d) byl československým partyzánem,
- e) zúčastnil se alespoň tříměsíční soustavnou činností zahraničního nebo domácího hnutí směřujícího přímo k osvobození republiky Československé nebo Slovenského národního povstání třeba po dobu kratší takovým způsobem, že tato

¹³³ Sborník vybraných dokumentů, *Československá armáda jako oběť i nástroj politické perzekuce*. Praha: AVIS 2005, s. 13.

¹³⁴ Sborník vybraných dokumentů, *Československá armáda jako oběť i nástroj politické perzekuce*. Praha: AVIS 2005, s. 11-12.

¹³⁵ PROCHÁZKA, S., NOVOTNÍK, J. *Vzpomínka po 40 letech: komunistický režim, sovětská okupace, normalizace jako okupační sovětizace. Národní neštěstí, které by nemělo být zapomenuto*. Brno: Tribun EU, 2009

¹³⁶ Dle § 1 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození.

činnost přivodila nebo byla prokazatelně způsobila přivodit jemu nebo jeho rodině újmu na životě, osobní svobodě nebo zdraví,

f) zúčastnil se povstání v květnu 1945, přičemž za bojů padl nebo byl těžce raněn nebo utrpěl těžkou poruchu zdraví,

g) byl československým politickým vězněm,

2) v letech 1936 až 1939

a) byl československým dobrovolníkem ve Španělsku.

Za **Československého partyzána** byl uznán státně spolehlivý československý státní občan, který před 10. květnem 1945 ¹³⁷:

a) přináležel aspoň dva měsíce nebo za zvlášť nebezpečných okolností nejméně jeden měsíc k jednotce vyvíjející v týlu nepřítele bojovou nebo záškodnickou činnost proti nacistickým nebo fašistickým okupantům nebo jejich pomahačům (tzn. k partyzánské jednotce) a zúčastnil se proti nim aspoň jedné akce se zbraní nebo s destrukčními prostředky,

b) jako příslušník partyzánské jednotky, bez ohledu na dobu jeho příslušnosti k ní, přišel v souvislosti s činností tam konanou o život, byl těžce raněn nebo životu nebezpečně onemocněl, za předpokladu že si smrt, těžké zranění nebo životu nebezpečné onemocnění nezavinil hrubým porušením povinností příslušníka partyzánské jednotky,

c) vykonal hrdinský čin nebo se zasloužil o jednotku vynikajícím způsobem.

Za československého partyzána nebyl považován ten, kdo sice vyhovoval výše uvedeným podmínkám, ale dopustil se v době, kdy přináležel k partyzánské jednotce trestného nebo jiného zavrženíhodného činu z pohnutek nízkých nebo nečestných nebo z těchto pohnutek svou jednotku opustil¹³⁸.

Váleční invalidé - osoby, která utrpěly poškození zdraví nebo těla v důsledku vojenské služby, válečných událostí nebo fašistické perzekuce za okolností uvedených v zákoně č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce. ¹³⁹

¹³⁷ Dle § 1 zákona č. 34/1946 Sb., jímž se vymezuje pojem „československého partyzána“

¹³⁸ Dle § 1 zákona č. 34/1946 Sb., jímž se vymezuje pojem „československého partyzána“

¹³⁹ Dle § 1 a 14 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a

Váleční poškození - pozůstalí po osobách, které zemřely za těchto okolností nebo v důsledku těchto okolností uvedených v předchozím odstavci a rodinní příslušníci osob, jež se za stejných okolností staly nezcizenými.¹⁴⁰

2.2 Poskytování výhod účastníkům národního boje za osvobození

Stěžejním zákonem, který vymezil úlevy poskytované účastníkům 2. odboje, byl zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Ty měly kompenzovat válečné obtíže a zmírnit následky způsobené účastí v národním odboji a při bojích ve 2. světové válce. Úlevy se týkaly zejména zaměstnávání těchto osob, pro které bylo vyhrazeno 50% míst ve službě¹⁴¹ :

- a) státu, svazků územní samosprávy a všech ostatních veřejnoprávních korporací a nadací,
- b) ústavů, podniků, fondů a zařízení, které náležejí subjektům uvedeným pod písm. a) nebo jsou jimi spravovány,
- c) národních podniků, zřízených podle § 12 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945 č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, nebo podle § 8 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, a národních podniků vzniklých podle ustanovení dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 102 Sb., o znárodnění akciových bank, nebo podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 103 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven,
- d) podniků, u nichž jsou subjekty uvedené pod písm. a) převážnou měrou podílníkem nebo které jsou jimi zaručeny nebo které jsou převážně závislé na podporách z veřejných prostředků (subvencích, výhodách).

Zároveň byla zrušena i věková hranice pro přijetí do míst vyhrazených účastníkům národního boje za osvobození.¹⁴²

fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ Dle § 14 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹ Dle § 3 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴² Dle § 9 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon též vymezil přednostní nároky účastníků národního boje za osvobození na¹⁴³:

- a) umístění v organizacích řízeného hospodářství, v soukromých podnicích sloužících veřejné dopravě a v závodech nebo podnicích družstevních nebo soukromých, pověřených převážně státními nebo jinými veřejnými dodávkami,
- b) opětné umístění v soukromém podniku, v němž byl účastník národního boje za osvobození zaměstnán bezprostředně před svou účastí v národním boji za osvobození,
- c) udělení živnostenských oprávnění (povolení licencí) a povolení výdělečných podniků,
- d) přidělení zemědělského majetku, živnostenských podniků, jakož i jiného nemovitého i movitého nepřátelského majetku konfiskovaného podle příslušných zákonných předpisů o konfiskaci nepřátelského majetku nebo na nájem takového majetku,
- e) ustanovení národními správci nad majetkem uvedeným nepřátelského majetku,
- f) přijetí do škol a kursů, kde je přijímání žáků omezeno, před všemi stejně kvalifikovanými uchazeči (uchazeči stejného pořadí),
- g) udělování podpor z nadací a fondů za všeobecných podmínek nadace nebo fondu.

Výše uvedená práva účastníka národního boje za osvobození, jenž padl nebo zemřel přecházela na manžela nebo manželku, děti (manželské, nemanželské i osvojené), druhu nebo družku, na rodiče nebo na sourozence, za podmínky, že tyto osoby byly státně a národně spolehlivé a odkázané výživou na účastníka národního odboje.¹⁴⁴

Další úlevy pro účastníky národního odboje se týkaly zkrácení doby praxe potřebné pro vydání živnostenských oprávnění.¹⁴⁵

Zákon dále stanovil, že účastníci národního boje za osvobození, bojující v armádě proti fašismu v letech 1939-1945, partyzáni a českoslovenští dobrovolníci ve Španělsku v letech 1936-1939, pokud se stali touto službou neschopní služby v armádě a pozbyli nejméně 20% způsobilosti k přiměřenému občanskému povolání, budou vypláceni dle

¹⁴³ Dle § 4 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnicích československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁴ Dle § 6 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnicích československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ Dle § 10 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnicích československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

ustanovení platných pro vojenské osoby z povolání.¹⁴⁶ Oprávněnost nároků na výše uvedené úlevy byla prokazována osvědčeními obsahujícími údaje o osobě, způsobu její účasti na národním boji za osvobození a právech, k jejichž uplatnění je oprávněna. Tato osvědčení vydávalo v jediném vyhotovení oprávněné osobě na její žádost ministerstvo národní obrany.

2.3 Zaopatření válečných invalidů

Nárok na zaopatření vznikl válečným invalidům dle zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce. Tímto zákonem byly od data jeho účinnosti tzn. od 1. ledna 1946 zabezpečovány zejména osoby odškodňované dle zákona č. č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců.¹⁴⁷

Zákon č. 164/1946 Sb. zároveň rušil i další zákony, které řešily problematiku válečných poškozenců z první světové války.¹⁴⁸ Od data jeho účinnosti byly všechny následující požitky poskytovány v rozsahu tohoto zákona nejen účastníkům národního boje za osvobození, ale i válečným poškozenčům z doby po první světové válce¹⁴⁹.

Starost o tyto osoby přešla do kompetence ministerstva sociální péče. Na místo dosavadních úřadů zřízených zákonem ze dne 8. dubna 1919, č. 199 Sb., o organizaci péče o válečné poškozence, převzaly péči o ně státní úřady pro válečné poškozence, a to státní úřad pro válečné poškozence v Praze na místo zemského úřadu pro péči o válečné poškozence v Praze, státní úřad pro válečné poškozence v Brně na místo zemského úřadu pro péči o válečné poškozence v Brně a státní úřad pro válečné poškozence v Bratislavě na místo státního úřadu pro vojenské poškozence v Bratislavě. O dávky pak válečný poškozenec žádal na příslušném úřadě podle místa trvalého bydliště. Pro osoby bydlící mimo hranice Československé republiky byl určen k podání žádostí státní úřad pro válečné poškozence v Praze.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Dle § 17 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnicích československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ Dle § 6 a 8 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ Dle § 117 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁹ Dle § 8 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ Dle § 69 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

Rozsah sociálního zabezpečení zahrnoval ¹⁵¹:

- a) zaopatřovací požitky, tzn. invalidní důchod, přídavek k důchodu, ošetřovací příplatek, slepecký příplatek, příplatek na manželku, příplatek na děti, zvyšovací příplatek, náhradu za poškození zdraví nebo těla a drahotní přídavek,
- b) léčebnou péči a poskytování protéz,
- c) zaopatření v domově invalidů,
- d) školení,
- e) sociální péče a jiné výhody.

Zákon č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce byl v pozdější době několikrát novelizován, ale ve většině případů bylo řešeno zvyšování dávek v návaznosti na růst mezd.

2.3.1 Zaopatřovací požitky invalidů

Invalidní důchod byl poskytován podle procentního snížení výdělečné schopnosti invalidů, přičemž snížení schopnosti nižší než 25% již nezakládalo nárok na tuto dávku. Částky důchodu byly upraveny i s ohledem na věk invalidy. Invalida starší 14 let, avšak mladší 16 let měl nárok na polovinu, invalida starší 16 let, avšak mladší 18 let obdržel tři čtvrtiny invalidního důchodu, který byl zákonem přiznán invalidovi staršímu 18 let, nejméně však 120,- Kčs měsíčně. Po dovršení 18 let věku obdržel invalida nezkrácené požitky. Výše částek pro různé věkové kategorie invalidních důchodců jsou uvedeny v tabulce 2.1. ¹⁵²

Invalidům, jejichž výdělečná schopnost byla snížena o 45 % až 84 %, a pro svůj zdravotní stav nebo jiný vážný důvod si nemohli přivydělat, mohl být přiznán přídavek k důchodu ve výši 150,-Kčs až 200,- Kčs a invalidovi se snížením 85 % až 100 % ve výši 250,-Kčs až 300,- Kčs, podle místa jejich trvalého bydliště. ¹⁵³

Pokud se stal invalida následkem poškození natolik bezmocný, že se nemohl obejít bez cizí pomoci, byl mu přiznán ošetřovací příplatek 600,-Kčs měsíčně, stejná výše příspěvku slepeckého náležela prakticky slepému invalidovi. Zcela slepý invalida pak měl nárok na příplatek ve výši 1200,-Kčs. Slepým invalidům byl přiznáván ještě další příplatek

¹⁵¹ Dle § 15 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Dle § 23 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ Dle § 18 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

ve výši 300,- Kčs měsíčně, jestliže utrpěli kromě ztráty zraku ještě další poškození, které by samo zakládalo nárok na zaopatřovací požitky.¹⁵⁴

Tab. 2.1 Tabulka zpracována dle Zákona č. 164/1946 Sb.

Snížení výdělečné činnosti invalidy	Výše důchodu pro osobu starší 18 let ¹⁵⁵	Výše důchodu pro osobu starší 16 let, ale mladší 18 let ¹⁵⁶	Výše důchodu pro osobu starší 14 let ale mladší 16 let ¹⁵⁷
od 95% do 100%	1500,- Kčs	1125,-Kčs	750,- Kčs
od 85% do 94%	1100,- Kčs	825,- Kčs	550,- Kčs
od 75% do 84%	800,- Kčs	600,- Kčs	400,- Kčs
od 65% do 74%	600,- Kčs	450,- Kčs	300,- Kčs
od 55% do 64%	450,- Kčs	337,50 Kčs	225,- Kčs
od 45% do 54%	350,- Kčs	262,50 Kčs	175,- Kčs
od 35% do 44%	250,- Kčs	185,50 Kčs	125,- Kčs
od 25% do 34%	150,-Kčs	120,-Kčs	120,- Kčs
Ztráta schopnosti nedosahující ani 25%	0,- Kčs	0,- Kčs	0,- Kčs

Invalidní důchod byl zvýšen o příplatek na manželku ve výši 10 % invalidního důchodu v případě, že s ní invalida žil ve společné domácnosti, nebo byl povinen přispívat na její výživu.¹⁵⁸

Příplatek ve výši 10% invalidního důchodu náležel invalidovi na každé nezaopatřené vlastní a osvojené dítě, na dítě manželčino a na schovance, a to až do dovršení 18. roku věku, pokud se staral o jeho výživu. Na děti duševně nebo tělesně postižené nebo navštěvující školu nebo učební obor za účelem přípravy k povolání náležel příplatek až do dovršených 21 let.¹⁵⁹

Invalidovi mohl být přiznán příplatek ve výši 10 % invalidního důchodu i na každého z rodičů, který s ním žil ve společné domácnosti, byl-li neschopen výdělku a výživou odkázán výhradně nebo převážně na podporu invalidy.¹⁶⁰

¹⁵⁴ Dle § 19 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁵ Dle § 17 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁶ Dle § 23 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ Dle § 23 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁸ Dle § 20 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ Dle § 21 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ Dle § 22 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a

Účastníkům národního boje za osvobození, kteří měli nárok na invalidní důchod, byl poskytován zvyšovací příplatek a náhrada za poškození zdraví nebo těla ve výši 300,- Kčs měsíčně. Jestliže nedosahoval hrubý příjem účastníka národního boje za osvobození, jehož snížení výdělečné schopnosti činilo nejméně 95 %, spolu se zaopatřovacími požitky podle tohoto zákona, aspoň tři čtvrtiny příjmu, kterého bylo dosahováno průměrně v povolání, které vykonával před poškozením, mohlo mu ministerstvo sociální péče v dohodě s ministerstvem financí zvýšit k vyrovnání tohoto rozdílu zvyšovací příplatek, nejvýše však na částku 1.000,- Kčs měsíčně.¹⁶¹

Invalida mohl pobírat jen jeden důchod podle tohoto zákona. Při souběhu dvou a více nároků mu byl vyplácen ten důchod, který si zvolil.¹⁶²

2.3.2 Léčebná péče a poskytování protéz

Nemocnému invalidovi, který neměl nárok na léčebnou péči z veřejnoprávního pojištění pro případ nemoci, byla poskytována lékařská pomoc a léky bezplatně na útraty státu. Pokud to povaha onemocnění a způsob léčení vyžadovaly, bylo mu umožněno i léčení v nemocnici, sanatoriu nebo v jiném léčebném ústavu¹⁶³.

Invalida, jenž potřeboval protézy nebo jiné ortopedické pomůcky k zmírnění nebo odstranění následků poškození, pro něž získal nárok na invalidní důchod podle tohoto zákona, měl nárok, aby mu protéza nebo ortopedická pomůcka nebo jejich opravy byly opatřeny na náklad státu. Invalidovi mohl být podle potřeby poskytnut zvláštní příspěvek na úhradu výdajů vzniklých zvýšenou spotřebou šatů a prádla následkem nošení protéz a ortopedických pomůcek. O nároku rozhodovaly státní úřady pro válečné poškozence. Podrobnosti stanoví ministerstvo sociální péče v dohodě s ministerstvem financí.¹⁶⁴

2.3.3 Zaopatření v domově invalidů¹⁶⁵

Invalidé neschopní výdělku, kterým neměl kdo poskytnout potřebnou péči, mohli získat prostřednictvím ministerstva sociální péče umístění v ústavech (domovech) zvláště k tomu určených, kde jim bylo poskytováno ubytování, strava, lékařská pomoc a léky, a

fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶¹ Dle § 24 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶² Dle § 25 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶³ Dle § 27 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁴ Dle § 31 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁵ Dle § 32 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

pokud toho bylo zapotřebí i ošacení. V domově měli nárok na denní příspěvek na drobné potřeby a v případě, že tam pracovali, i na pracovní odměnu podle směrnic vydaných ministerstvem sociální péče.

Ministerstvo sociální péče mohlo v případech hodných zvláštního zřetele povolit i výjimky z podmínek stanovených pro umístění v domově pro invalidy.

Po dobu pobytu invalidy v domově, jež bylo delší než měsíc, mu bylo dočasně na tuto dobu pozastaveno proplácení invalidního důchodu. V takovém případě mohla být vyplácena manželce nebo družce a dětem, bylo-li to nutné k jejich obživě, polovina invalidního důchodu a drahotního příplatku, který byl invalidovi v době nastoupení do domova vyplácen. Příplatek na manželku a na děti byl vyplácen v plné výši.

2.3.4 Školení¹⁶⁶

Na žádost invalidy mu mohlo být poskytnuto státním úřadem pro válečné poškozence školení nebo přeškolení (rekvalifikace), pokud to bylo zapotřebí pro následné uplatnění invalidy v povolání, které před tím vykonával nebo i v jiném vhodném zaměstnání. Školení mu bylo poskytnuto bezplatně na náklady státu.

Jestliže byl invalida po dobu školení vzdálen od své rodiny, hradil mu stát i náklady spojené s ubytováním a stravováním. Po tuto dobu mu byla pozastavena výplata invalidního důchodu. Jeho manželce nebo družce a dětem náležela po tuto dobu podpora ve výši sazeb vyživovacího příspěvku stanoveného pro příslušníky osob konajících vojenskou službu. Pokud nebylo možné zabezpečit invalidovi po dobu školení ubytování a stravování na náklad státu, byly mu na tuto dobu vypláceny zaopatřovací požitky invalidy, jehož výdělečná schopnost byla snížena o 100 %.

2.3.5 Sociální péče a jiné výhody¹⁶⁷

Sociální péče o válečné invalidy se projevovala v těchto formách:

- a) podpurná péče,
- b) podpora z fondů.

Podpurná péče byla poskytována státním úřadem pro válečné poškozence. Jeho prostřednictvím mohly být válečným invalidům a poškozencům vypláceny v případě nouze nebo naléhavé potřeby mimořádné podpory, zápůjčky nebo zálohy na zaopatřovací

¹⁶⁶ Dle § 33 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ Dle § 81-96 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

požitky. Další podpory pak byly poskytovány prostřednictvím Státního podpůrného fondu československých invalidů, který byl určen k podpoře osob majících domovské právo v některé obci v zemi České nebo Moravskoslezské, a Státní podpůrný fond slovenských válečných a vojenských poškozců, jež byl určen pro podporu osob žijících na Slovensku.

Mimo sociální péči byly válečným invalidům poskytovány další výhody v těchto oblastech:

- a) existenční zabezpečení,
- b) povinné přijímání invalidů do zaměstnání,
- c) výhody při dopravě a odbavování před úřady,
- d) výhody při vstupném do kulturních podniků.

Existenční zabezpečení

Osobám, které měly dle zákona 164/1946 nárok na zaopatřovací požitky a osobám odškodňovaným dle zákona č. č. 76/1922 Sb. z. a n., byla poskytována přednost:¹⁶⁸

- a) při propůjčování velkoobchodu i maloobchodu tabáku a tabákových výrobků,
- b) při udělování oprávnění k živnostem,
- c) při přidělování nebo rozdělování zemědělského majetku, přidělování živnostenských podniků a jiného než zemědělského nemovitého majetku,
- d) při propůjčování míst ve veřejných službách, při zaměstnávání v podnicích národních, pod národní správou, v podnicích právnických osob veřejného práva a v podnicích soukromých, zejména jde-li o místa, na kterých se mohou invalidé stejně dobře uplatnit stejně jako osoby zdravé,
- e) při přijímání sebe a svých dětí do škol.

Povinné přijímání těžkých invalidů do zaměstnání

Všichni zaměstnavatelé byli povinni přednostně zaměstnávat těžké invalidy-účastníky národního boje za osvobození za stejných podmínek, které platily pro ostatní

¹⁶⁸ Dle § 84 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

zaměstnance téže kategorie, pokud tato místa nebyla obsazena vlastními invalidy dotyčných závodů.¹⁶⁹

Počet těžkých invalidů (snížení jejich výdělečné schopnosti činí nejméně 45 %), kteří museli být zaměstnáni, se řídil počtem pracovních míst v podniku. Podnik byl povinen zaměstnat na prvních 20 pracovních míst aspoň jednoho a na každých dalších třicet pracovních míst nejméně dalšího jednoho těžkého invalidu.¹⁷⁰

Ministerstvo sociální péče stanovovalo vyhláškou pracovní místa určitého druhu, na kterých museli být přednostně zaměstnáváni těžcí invalidé.¹⁷¹

Pokud bylo uvolněno místo obsazené těžkým invalidou nebo místo, které bylo pro těžkého invalidu vyhrazeno, musel to podnik bez průtahu oznámit příslušnému úřadu ochrany práce. Takto uvolněné místo mohlo být obsazeno teprve tehdy, jestliže do sedmi dnů příslušný okresní úřad ochrany práce místo neobsadil vhodným invalidou.¹⁷²

Při zaměstnávání těžkých invalidů byl zaměstnavatel povinen přihlédnout k jejich zdravotnímu stavu a podle možnosti jim usnadnit vhodnými provozními podmínkami jejich trvalé zaměstnání.¹⁷³ Přednostní právo na umístění mohlo být invalidovi odejmuto, jestliže těžký invalida odmítl nebo opustil bez závažného důvodů zaměstnání nebo vlastní vinou ztížil své umístění.¹⁷⁴

Výhody při vstupném do kulturních podniků

Těžkým invalidům z řad účastníků národního boje za osvobození, tzn. těm jejichž výdělečná schopnost způsobená vadou, pro kterou byli uznáni invalidy, činila nejméně 45 %, byla poskytována sleva ve výši 50 % na divadelní a filmová představení, koncerty, přednášky, sportovní a taneční představení a výstavy kulturního rázu. Tato sleva se nevztahovala na premiéry a na zvláštní slavnostní představení.¹⁷⁵

¹⁶⁹ Dle § 96 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ Dle § 100 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷¹ Dle § 103 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷² Dle § 105 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷³ Dle § 106 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁴ Dle § 107 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁵ Dle § 87 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

Výhody při dopravě a odbavování před úřady

Invalida - účastník národního boje za osvobození, jehož výdělečná schopnost byla snížena nejméně o 65 % a kterému z důvodu invalidity vznikl nárok na zaopatření, měl na místních autobusových a vlakových linkách nárok na bezplatnou přepravu.¹⁷⁶ Bezplatně byl přepravován i jeho průvodce nebo vodící pes, jestliže se invalida bez nich nemohl obejít.¹⁷⁷

Invalida, jehož výdělečná schopnost byla snížena o méně než 65%, mohl cestovat ve druhé vozové třídě s jízdenkou třetí třídy a pokud nutně potřeboval při přepravě sedět, bylo mu ve všech dopravních prostředcích vyhrazeno místo k sedění.¹⁷⁸

Invalidům-účastníkům národního boje za osvobození byla v odůvodněných případech vydávána průkazka, která je opravňovala k přednostnímu vyřizování svých osobních věcí na úřadech.¹⁷⁹

2.4 Lékařské prohlídky

Invalidé byli povinni se podrobit na vyžádání lékařským prohlídkám. Jestliže k lékařské prohlídce nemohli dostavit pro nemoc nebo z jiného závažného důvodu, byli povinni oznámit tuto skutečnost neprodleně státnímu úřadu pro válečné poškozence nebo jeho úřadovně a na vyzvání důvod své nepřítomnosti hodnověrným způsobem doložit.¹⁸⁰

Nedostavil-li se invalida předvolaný k prohlídce bez závažného důvodu ani po druhé výzvě státního úřadu pro válečné poškozence, byly mu pozastaveno vyplácení jeho zaopatřovacích požitků.¹⁸¹

¹⁷⁶ Dle § 90 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁷ Dle § 91 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ Dle § 93 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁹ Dle § 94 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁰ Dle § 73 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸¹ Dle § 74 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

2.5 Zaopatření válečných poškozců (pozůstalých)

Zaopatření pozůstalých zahrnovalo¹⁸²:

- a) zaopatřovací požitky, tzn. důchod vdovský, vdovecký, sirotčí, rodičů, sourozenců, vychovávací příspěvek, zvyšovací příplatek, zvláštní příplatek, přídavek k důchodu a drahotní přídavek,
- b) pohřebné,
- c) léčebnou péči a poskytování protéz.

2.5.1 Zaopatřovací požitky válečných poškozců (pozůstalých)

Vdovský důchod

Vdovský důchod byl vyplácen ve výši 600,- Kčs měsíčně.¹⁸³ Jestliže byl sňatek uzavřen teprve po události zakládající nárok na vdovský důchod, neměla vdova nárok na zaopatřovací požitky, pokud manželství netrvalo alespoň 10 let. Výjimky byly povoleny jen ve zvláštních případech.¹⁸⁴ Jestliže mimo vdovy po zemřelém nebo nezvěstném zůstala rozvedená manželka, dělil se vdovský důchod mezi ně podle počtu let jejich manželství se zemřelým. Poměrná část vdovských požitků nesměla být v žádném případě nižší než jedna čtvrtina celých vdovských požitků, přičemž však část, připadající rozloučené manželce, nesměla být větší než výživné, na které měla nárok.¹⁸⁵

Jestliže zemřelý po sobě vdovu nezanechal, zaopatřovací požitky obdržela rozvedená manželka, měla-li v době mužovy smrti nárok na výživné.¹⁸⁶

Nárok na vdovský důchod měla i družka, pokud žila s mužem nepřetržitě aspoň jeden rok bezprostředně před události zakládající nárok na vdovský důchod.¹⁸⁷

Vdovci po ženě, která zemřela nebo se stala nezvěstnou jako účastnice národního boje za osvobození, mohl být ministerstvem sociální péče přiznán po dohodě s ministerstvem financí důchod vdovecký ve výši vdovského důchodu, jestliže žena svého

¹⁸² Dle § 15 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozců a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸³ Dle § 34 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozců a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ Dle § 35 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozců a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁵ Dle § 36 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozců a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁶ Dle § 37 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozců a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁷ Dle § 38 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozců a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

manžela ze svých příjmů převážně vyživovala pro jeho podstatně sníženou výdělečnou schopnost za podmínky, že vdovec byl nezpůsobilý k výdělečné činnosti.¹⁸⁸

Vdově (družce, rozloučené manželce nebo vdovci) mohli být zaopatřovací požitky přiznané podle tohoto zákona odňaty z části nebo úplně, jestliže¹⁸⁹:

- zanedbávala výchovu nebo výživu svých dětí, o než byla povinna (povinen) pečovat,
- přiznání nebo výplata důchodu by vzbudily veřejné pohoršení, a to zejména v případě, že se vdova vyhýbala práci, i když její pracovní činnosti nebránil ani její zdravotní stav, ani rodinné problémy, popřípadě ani jiná důležitá příčina.

Provdáním ztratila žena nárok na výplatu vdovského důchodu, bylo jí však vyplaceno odbytné ve výši trojnásobku ročního vdovského důchodu. Jestliže zaniklo její nové manželství v době tří let od jeho uzavření buď smrtí manželovou, nebo rozlukou bez její viny a ona zůstala bez zaopatření, nabyla opětně nárok na vdovský důchod. Z vyplaceného odbytného však musela vrátit příslušnou část připadající na období, jež chybělo do 3 let ode dne uzavření tohoto sňatku¹⁹⁰.

Vdově po muži, který zemřel, nebo se stal nezvěstným jako účastník národního boje za osvobození, měla nárok na zvyšovací příplatek k vdovskému důchodu ve výši 400,- Kčs měsíčně. Na tento příplatek vznikl nárok i vdově po invalidovi, který byl uznán za stejných podmínek praktickým nebo úplným slepcem.¹⁹¹

Sirotčí důchod

Důchod byl vyplácen ve výši 270,- Kčs měsíčně každému nezaopatřenému dítěti, a to manželskému, nemanželskému (jestliže bylo nemanželské otcovství prokázáno veřejnou listinou) nebo dítěti osvojenému, jemuž jeden z rodičů zemřel, nebo se stal nezvěstným v důsledku národního boje za osvobození a žijící rodič pobíral vdovský nebo vdovecký důchod.¹⁹²

Sirotčí důchod mohl být vyplácen i ve výši 400,- Kčs měsíčně pro každé nezaopatřené dítě, jestliže jeden z rodičů zemřel nebo se stal nezvěstným v důsledku

¹⁸⁸ Dle § 39 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁹ Dle § 39 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁰ Dle § 41 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹¹ Dle § 42 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹² Dle § 44 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

národního boje za osvobození a druhý z rodičů buď neměl nárok na zaopatřovací požitky, nebo již nežil, nebo o dítě nepečoval.¹⁹³

Horní hranice věku nezaopatřeného dítěte pro vyplácení sirotčího důchodu byla stanovena na 18 let. Pokud mělo dítě fyzickou nebo psychickou vadu, která mu bránila ve výdělečné činnosti, nebo se připravovalo na budoucí povolání, ať už v učňovském oboru nebo ve škole, mohl být mu sirotčí důchod vyplácen až do 21 let a v případech hodných zvláštního zřetele i déle.

Sirotčí důchod ve výši 270,-Kčs mohl být přiznán vnukovi nebo vnučce osoby, která zemřela, nebo se stala nezvěstnou v důsledku národního boje za osvobození, jestliže dítě bylo odkázáno svou výživou převážně na tuto zemřelou osobu, poněvadž jeho rodiče již nežili, nebo nebyli pro svůj nepříznivý zdravotní stav výdělečné práce schopni natolik, aby se mohli starat o výživu dítěte.¹⁹⁴

K sirotčímu důchodu byl pro všechny sirotky po účastnících národního boje za osvobození přiznáván zvyšovací příplatek ve výši 130,- až 270,-Kčs a zvláštní příplatek ve výši 150,- až 300,- Kčs.¹⁹⁵

Pokud bylo prokázáno, že zaopatřovací požitky na výživu a výchovu sirotka nestačí, mohl být zvýšen ministerstvem sociální péče zvláštní příplatek v nezbytně nutných případech až do dvojnásobné výše, jestliže šlo o sirotka, který byl v učňovském poměru, nebo navštěvoval školu za účelem přípravy k povolání.¹⁹⁶

Důchod rodičů

Důchod rodičů byl vyplácen ve výši 300,- Kčs měsíčně pro každou osobu. Jestliže rodiče ztratili více než jedno dítě v důsledku jejich účasti v národním boji za osvobození, zvyšoval se důchod o jednu třetinu za každé další dítě.¹⁹⁷

Matce, která v době úmrtí nebo počátku nezvěstnosti dítěte, jehož smrt nebo nezvěstnost zakládala nárok na důchod rodičů, byla vdovou a odkázána svou výživou výhradně nebo převážně na toto dítě, náležel důchod ve výši 600,- Kčs měsíčně. Podmínkou pro jeho výplatu byla skutečnost, že zemřelé dítě poskytovalo matce výživu a

¹⁹³ Dle § 44 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁴ Dle § 46 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁵ Dle § 49 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁶ Dle § 49 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁷ Dle § 50 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

nebyl jí vyplácen vdovský důchod po zemřelém manželovi. K tomuto zvýšenému důchodu již nebyl vyplácen přírůstek k důchodu.¹⁹⁸

K důchodu rodičů, pokud nastaly smrt nebo nezvěstnost dítěte v důsledku účasti v národním boji za osvobození, náležel zvyšovací přírůstek 300 Kčs měsíčně pro každou osobu a v případě, že rodiče byli odkázáni převážně svou výživou na zemřelé dítě, mohl státní úřad pro válečné poškozené tento přírůstek na 450,- Kčs.¹⁹⁹

Rodiče účastníka padlého nebo nezvěstného účastníka národního boji za osvobození měli nárok i na zvyšovací přírůstek ve výši 150,- Kč pro každou osobu.²⁰⁰

Důchod sourozenců

Sourozenci mohli být přiznání ministerstvem sociální péče v dohodě s ministerstvem financí důchod 300 Kčs měsíčně v případě, že byl výdělkem neschopen a prokázal-li, že mu zemřelá nebo nezvěstná osoba poskytovala výživu z důvodu jeho neschopnosti k výdělkem.²⁰¹

2.5.2 Pohřebné

Pozůstalí po osobě, která v době úmrtí měla nárok na důchod podle tohoto zákona, nabyli nárok na pohřebné v částce 1500,- Kč za podmínky, že vypravili zemřelé osobě pohřeb na svůj náklad. Pozůstalým po osobě, která zemřela bezprostředně následkem poškození, aniž nabyli nárok na invalidní důchod, měli nárok na pohřebné pouze v případě, že vypravili pohřeb na svůj náklad a nedostali pohřebného z veřejných prostředků.²⁰²

2.5.3 Léčebná péče a poskytování protéz

Pozůstalým, kteří měli nárok na poskytování zaopatřovacích požitků podle tohoto zákona, byla na jejich žádost bezplatně poskytována léčebná péče, lékařská pomoc, léky, příspěvky na ústavní léčení a byly jim bezplatně zaopatřovány protézy za předpokladu, že

¹⁹⁸ Dle § 51 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁹ Dle § 55 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁰ Dle § 54 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰¹ Dle § 56 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰² Dle § 58 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozené a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

jim na toto zaopatření nevznikl nárok z veřejnoprávního pojištění pro případ nemoci a bylo-li to odůvodněno jeho nepříznivými sociálními poměry.²⁰³

2.6 Dílčí závěr

V této kapitole jsem se snažila zdokumentovat sociální zabezpečení a péči, jež byla prostřednictvím Československé republiky poskytována účastníkům národního boje za osvobození. Rozsah této péče nebyl malý, ale naneštěstí se příliš brzy začala poskytovat diferencovaně, pouze na základě příslušnosti k politické straně. Tato péče se stala pouhým politickým nástrojem a na skutečné zásluhy válečných veteránů nebyl ve většině případů brán zřetel. Díky tomu nebyla péče poskytována právě těm nejzasloužilejším např. letcům z bitvy o Anglii a mnohým dalším. Těmto hrdinům se místo celonárodního ocenění, popřípadě sociálního zabezpečení pro ty z nich, které trápily následky zranění, dostalo „odměny“ ve formě pronásledování, v důsledku čehož s nimi trpěly a strádaly i jejich rodiny.

²⁰³ Dle § 59 zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.

3 PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY PO ROCE 1989

Role ministerstva obrany jako státní instituce pečující o válečné veterány navazuje na péči o legionáře za první republiky. Po roce 1989 byla právně zakotvena v zákoně č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ale tímto zákonem nebyla péče definována jako povinnost, ale pouze jako možnost. Týkala se zabezpečení zdravotní péče, stravování a uspokojování kulturních či rekreačních potřeb účastníků národního boje za osvobození - nositelů osvědčení podle zákona 255/1946 Sb., jejich manželek, popřípadě vdov a bývalých vojáků, kteří konali službu v jednotkách mnohonárodních ozbrojených sil v zahraničí.²⁰⁴

Samotný pojem „válečný veterán“ však byl vymezen až zákonem č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech. Zmíněný zákon již také nepojímá péči o válečné veterány jako možnost, ale jako povinnost.²⁰⁵

Definice pojmu „válečný veterán“, je následující:

„Válečným veteránem je občan České republiky, který nepřetržitě alespoň po dobu 30 kalendářních dnů jako příslušník armády konal službu v místě ozbrojeného konfliktu nebo službu v mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem.

Trval-li ozbrojený konflikt nebo mírová operace kratší dobu než 30 dnů, má se za to, že je podmínka časového trvání služby splněna. Tato podmínka je rovněž splněna, utrpěli příslušník armády v místě nasazení při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním újmu na zdraví nebo vykonal mimořádně záslužný čin.

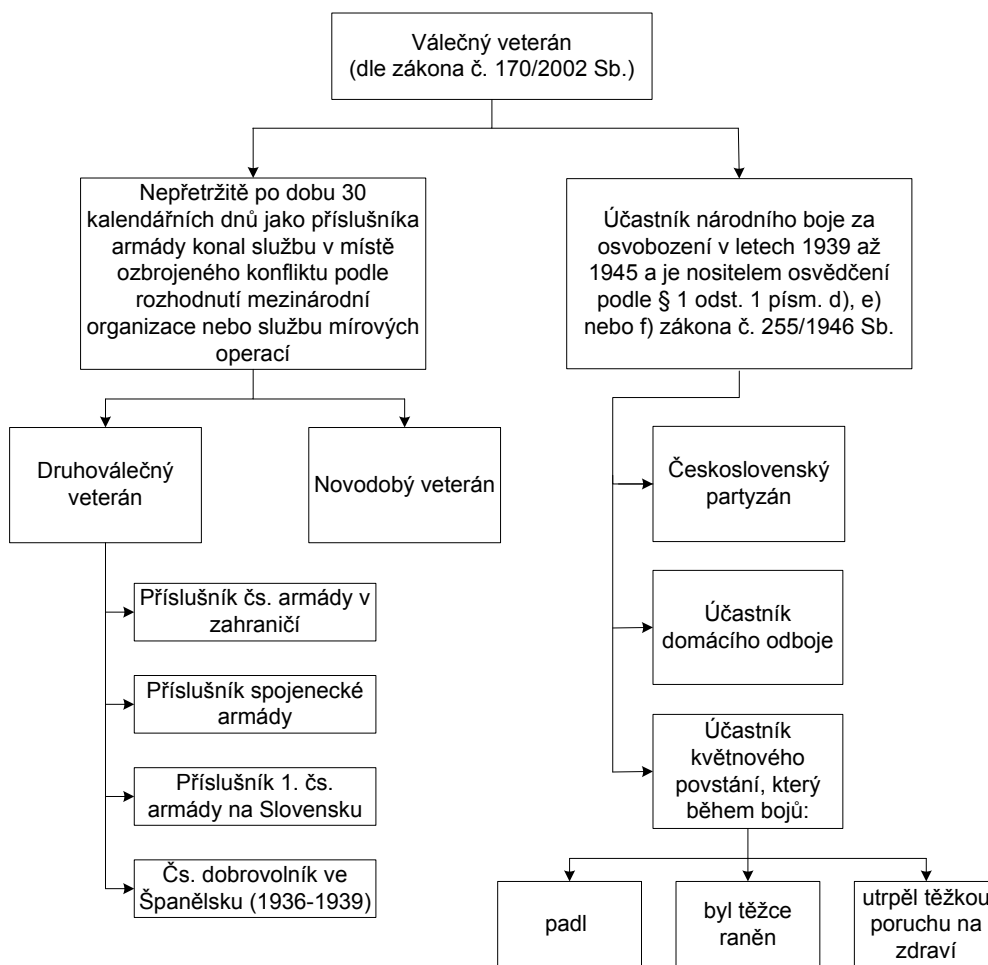
Válečným veteránem je také občan České republiky, který byl účastníkem národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a je nositelem osvědčení podle § 1 odst. 1 písm. d), e) nebo f) zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.²⁰⁶

Grafické znázornění pojmu „válečný veterán“ je zobrazeno na obrázku 3.1.

²⁰⁴ Dle § 59 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁵ Dle § 4 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁶ § 3 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.



Obr. 3.1: Grafické znázornění osob, kterým byl přiznán status „válečný veterán“²⁰⁷

Ministerstvo obrany České republiky vydává na žádost výše uvedených osob osvědčení válečného veterána (viz. příloha č. 2) a průkaz válečného veterána (viz. příloha č. 3), které pak opravňují válečné veterány k čerpání výhod poskytovaných ministerstvem obrany. Žádost o osvědčení musí obsahovat hodnost, titul, jméno, příjmení, místo a datum narození, adresu trvalého pobytu, státní občanství žadatele a samozřejmě jeho vlastnoruční podpis. Žadatel dále uvádí místo a dobu služby a bylo-li mu vydáno osvědčení, přiloží jeho ověřený opis. Vzor této žádosti je uveden v příloze č. 1.²⁰⁸

V souvislosti s přijetím zákona č. 170/2002 Sb. byla ministrem obrany schválena Koncepce péče o účastníky národního boje za osvobození, vojenské důchodce a důchodce rezortu, ve které je objasněno právní postavení účastníků národního boje za osvobození, vojenských důchodců a důchodců rezortu. Koncepce nastínila věcný, právní i finanční záměr řešení sociální péče o výše uvedené kategorie osob. Měla za cíl navázat

²⁰⁷ Dle § 4-5 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁸ Dle § 4-5 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

na systém státní sociální péče a vytvořit předpoklady k tomu, aby se oprávněné osoby mohly bez problémů podílet na společenském životě, zachovaly si již vytvořené společenské styky a své zájmy a mohly přiměřeně uspokojovat své životní potřeby a tím se vyrovnaly s podmínkami života, které přináší proces stárnutí.²⁰⁹

Do 1. října 2001 bylo jednání s oprávněnými osobami a sdruženími, ve kterých je organizována většina účastníků národního boje za osvobození tzn. v Českém svazu bojovníků za svobodu a Československé obci legionářské, v kompetenci Vojenského úřadu pro veterány válek a odboje. Tento úřad zároveň poskytoval oprávněným osobám i dávky sociální péče. Po tomto datu uvedenou působnost vykonával Odbor pro veterány Ministerstva obrany ČR v rámci Personální sekce a v současné době je tato péče v pravomoci Odboru pro mimorezortní spolupráci.²¹⁰

V gesci Ministerstvo obrany je tvorba koncepcí, právních předpisů, interních normativních aktů a metodické řízení v oblasti péče o válečné veterány a další účastníky národního boje za osvobození. Vystavuje též potvrzení o protiprávním zařazení do vojenských táborů nucených prací pro účely mimosoudních rehabilitací, vydává osvědčení válečného veterána a potvrzení o účasti v povstání v květnu 1945 a komunikuje s občanskými sdruženími včetně poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím. Jeho další náplní je např. péče o válečné hroby v České republice i v zahraničí²¹¹.

System péče Ministerstva obrany České republiky o válečné veterány se ubírá dvěma směry:

- péče o druhoválečné veterány, nositele osvědčení podle zákona 255/1946 Sb., popřípadě jejich pozůstalé,
- péče o novodobé válečné veterány.

3.1 Péče o druhoválečné veterány

Sociální péče ministerstva obrany se zaměřuje na specifickou kategorii druhoválečných veteránů, kterou tvoří senioři z řad vojáků bojujících na východní či západní frontě, československých partyzánů, účastníků domácího a zahraničního hnutí

²⁰⁹ Koncepce péče ministerstva obrany o účastníky národního boje za osvobození, vojenské důchodce a důchodce resortu. Praha : Ministerstvo obrany, Odbor pro veterány, 2002. č.j. 130003/22/2002-7542 s. 4.

²¹⁰ *Zlepšení kvality života válečných veteránů* (stručný koncepční materiál). Praha: Ministerstvo obrany, Sekce personální, 2007. č.j. 86-22/2007-7542, s. 3.

²¹¹ Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2006*. Praha: MO ČR, březen 2007. s 5-12

odboje napříč celým politickým spektrem. Tito váleční veteráni jsou organizováni převážně ve dvou největších občanských sdruženích, a to v Československé obci legionářské a Českém svazu bojovníků za svobodu. Řada z těchto druhoválečných veteránů se v letech 1948-1989 stala obětí perzekuce.²¹²

V dnešní době je ministerstvem obrany evidováno asi 1 860 žijících válečných veteránů ve věku nad 75 let věku. Věkové složení válečných veteránů 2.světové války je uvedeno v tabulce 3.1:

Tab. 3.1 Tabulka zpracována na základě údajů poskytnutých při telefonické a emailové konzultaci dne 21.března 2011 panem PhDr. Viktorem Mecou, Ph.D., pracovníkem odboru mimorezortní spolupráce sekce personální Ministerstva obrany ČR.

Věkové složení druhoválečných veteránů K 15. březnu 2011	Počet osob
nad 90 let	503
85 až 89 let	848
80 až 84 let	455
75 až 79 let	44
Celkem	1 860

Péče o druhoválečné veterány je realizována v těchto oblastech²¹³:

- poskytování pomoci terénními pracovníky,
- finanční zabezpečení – příplatky k důchodu,
- pobyty v domovech péče o válečné veterány,
- LDN a sociální lůžka pro válečné veterány,
- poskytování příspěvků na lázně a rekreace,
- příspěvky na stravování,
- další pomoc veteránům ze strany resortu obrany

3.1.1 Pomoc terénních pracovníků

V roce 2007 byl zřízen institut terénního pracovníka pro válečné veterány. Terénní pracovníci se významným způsobem podíleli na mapování a následně na poskytování

²¹² *Zlepšení kvality života válečných veteránů* (stručný koncepční materiál). Praha: Ministerstvo obrany, Sekce personální, 2007. č.j. 86-22/2007-7542, s. 5.

²¹³ http://www.veterani.army.cz/htm/1_3.html ze dne 23.3.2011

pomoci veteránům nejprve pod záštitou Krajských vojenských velitelství. Od 1. února 2010 pak na základě dotace ministerstva obrany poskytuje tuto službu Československá obec legionářská, která zaměstnává 44 terénních pracovníků.²¹⁴

Předmětem projektu je realizace následujících činností²¹⁵:

- vytvoření databáze válečných veteránů, nositelů osvědčení podle zákona č. 255/1976 Sb.,
- provozování bezplatné telefonní služby – linky pomoci,
- zajištění pravidelného osobního styku s druhoválečnými veterány, informační a poradenské pomoci při čerpání sociálních a zdravotních programů, při řešení sociálně-právních a sociálně zdravotních problémů a při informování o možnosti využívání různých programů,
- zjišťování potřeb jednotlivých druhoválečných veteránů především v oblasti sociálně-právní a sociálně zdravotní a předávání získaných informací místním orgánům sociální péče a ředitelům KVV,
- předávání informací místním samosprávným orgánům o životních jubileích a dalších významných událostech v životě veteránů,
- organizování osobních setkání při příležitosti životních jubileí a realizací dalších aktivit místně příslušných jednot Československé obce legionářské,
- zapojení válečných veteránů do přednáškové činnosti ve školách, do spolupráce s mládežnickými organizacemi, do aktivní účasti na pietních a vzpomínkových akcích v regionu a v celé ČR s přihlédnutím k jejich fyzickým a psychickým schopnostem a možnostem,
- postupné zahájení vyhledávání osob ohrožených sociálním vyloučením z řad nositelů osvědčení dle zákona č.170/2002 Sb. a předávání informací o nich dalším kompetentním orgánům,
- vyhodnocování získaných informací a čtvrtletní předávání informačních zpráv poskytovateli dotace o plnění sjednaných činností a o stavu a situaci válečných veteránů.

Cílem tohoto projektu je zapojit válečné veterány prostřednictvím terénních pracovníků do života společnosti a zejména zabránit jejich sociálnímu vyloučení.

²¹⁴ http://www.veterani.army.cz/htm/1_2.html ze dne 23.3.2011

²¹⁵ http://obeclegionarska.cz/uploads/files/prezentace_projektu_PVV_2010.doc ze dne 23.3.2011

3.1.2 Finanční zabezpečení veteránů

Po roce 1989 bylo přijato několik zákonů, které řešili finanční odškodnění pro všechny kategorie účastníků národního boje za osvobození nebo pro jejich pozůstalé.

Jedná se o následující zákony:

- zákon č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945,
- zákon č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa,
- zákon č. 108/2009 Sb., o jednorázové peněžní částce nahrazující příplatek k důchodu a zvláštní příplatek k důchodu a o změně některých zákonů.

Na základě uvedených zákonů byly oprávněným osobám vyplaceny různé níže uvedené finanční kompenzace.

Jednorázové odškodnění příslušníků československé armády v zahraničí nebo příslušník spojenecké armády

Občanům České republiky, příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 a zároveň nositelům osvědčení dle zákona 255/1946 Sb., kteří v těchto armádách sloužili alespoň jeden rok, je poskytnuta jednorázová peněžní částka ve výši 120 000,- Kč. Za každý další měsíc vykonané vojenské služby, který přesahuje jeden rok této vojenské služby, náleží jednorázová peněžní částka ve výši 1 000,- Kč.²¹⁶

²¹⁶ Dle § 5 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945

Občanům České republiky, kteří konali vojenskou službu v československých zahraničních armádách nebo ve spojeneckých armádách v letech 1939 až 1945 po dobu kratší než 1 rok, avšak delší než 3 měsíce, náleží jednorázová peněžní částka ve výši 60 000,- Kč.²¹⁷

Jejich vdovám (vdovcům) náleží polovina jednorázové peněžní částky, na kterou by měl nárok druhý z manželů. Pokud manžel v boji padl, náleží druhému z manželů jednorázová peněžní částka ve výši 120 000,- Kč, je-li to pro něj výhodnější (tzn. jestliže manželova účast v odboji byla kratší než jeden rok).²¹⁸

Občanům České republiky, příslušníkům 1. československé armády na Slovensku, československým partyzánům, zahraničním či domácím odbojářům a účastníkům květnového povstání, kteří byli raněni, padli nebo utrpěli těžkou újmu na zdraví, získali nárok na vyplacení jednorázové dávky ve výši 120 000,- Kč za jeden rok účasti v národním boji za osvobození a za každý další měsíc 1 000,- tis. Kč.²¹⁹

Občan České republiky, účastník národního boje za osvobození za účast v národním boji za osvobození kratší než jeden rok, trvajícím však alespoň tři měsíce nebo alespoň dva měsíce v případě služby v partyzánské jednotce jako československý partyzán získal nárok na výplatu dávky ve výši 60 000,- Kč.²²⁰

Pokud oprávněný občan prokáže, že při národním boji za osvobození byl zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod nebo přídavek k důchodu, činí výše jednorázové peněžní částky 120 000,- Kč, je-li to pro něj výhodnější (tzn. pokud účast v národním boji za osvobození byla kratší než jeden rok).²²¹

²¹⁷ Dle § 5 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁸ Dle § 5 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁹ Dle § 5 zákona č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945.

²²⁰ Dle § 5 zákona č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945.

²²¹ Dle § 5 zákona č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí

Výše jednorázové peněžní částky pro vdovu nebo vdovce po účastníku národního boje za osvobození a jeho děti činí vždy polovinu částky, na kterou by vznikl nárok účastníkovi národního boje za osvobození.²²²

Pokud účastník národního boje za osvobození v národním boji za osvobození padl nebo na němž byl vykonán trest smrti nebo zemřel při věznění, činí výše jednorázové peněžní částky pro vdovu nebo vdovce a děti 120 000,- Kč, je-li to pro ně výhodnější (tzn. jestliže účast v národním boji za osvobození byla kratší než jeden rok).²²³

Účastníkům národního boje za osvobození, jejichž účast byla kratší než tři měsíce, mají nárok na výplatu jednorázové peněžní částky ve výši 30 000,-Kč, přičemž nárok vdovy, vdovce nebo dětí po tomto účastníkovi národního boje za osvobození činí vždy polovinu jednorázové peněžní částky, na kterou mu vznikl nárok.²²⁴

Nárok na výplatu jednorázové peněžní částky ve výši 72násobku měsíční částky příplatku k důchodu nebo zvláštního příspěvku k důchodu, vznikl válečným veteránům a dalším osobám, které neměli nárok na příplatek dle zákona č. 357/2005 Sb., neboť nebyli příjemci důchodu z českého důchodového pojištění.²²⁵

Příplatek k důchodu

Vojenský úřad sociálního zabezpečení nebo Česká správa sociálního zabezpečení vyplácí měsíčně tuto dávku účastníkům národního boje za osvobození, nositelům osvědčení dle zákona č.357/2005 Sb. a legionářům dle zákona 462/1919 Sb. z. a n., ve znění zákona 196/1946 Sb., kterým bylo vydáno potvrzení příslušného vojenského orgánu. Podmínkou pro nárok na dávku je také skutečnost, že jsou příjemci důchodu z českého důchodového pojištění.²²⁶

jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád let 1939 až 1945.

²²² Dle § 5 zákona č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád let 1939 až 1945.

²²³ Dle § 5 zákona č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád let 1939 až 1945.

²²⁴ Dle § 12 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁵ Dle § 1-2 zákon č. 108/2009 Sb., o jednorázové peněžní částce nahrazující příplatek k důchodu a zvláštní příplatek k důchodu a o změně některých zákonů.

²²⁶ Dle § 1 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození

Celková doba odbojové činnosti se pro potřebu výplaty této dávky sčítá, přičemž měsícem se rozumí 30 kalendářních dnů.²²⁷

Příplatek ke starobnímu nebo plnému invalidnímu důchodu činí pro účastníka národního boje za osvobození nebo legionáře 50,- Kč měsíčně za každý započatý měsíc odbojové činnosti, nejméně však částku 200,- Kč měsíčně. Vdovám nebo vdovcům je vyplácen příplatek v poloviční výši, nejméně však částkou 200,-Kč měsíčně. Sirotkům je příplatek vyplácen ve výši dvou pětin částky, která by náležela účastníkovi národního boje za osvobození nebo legionáři, nejméně však částkou 200,-Kč měsíčně.²²⁸

Tento příplatek není součástí důchodu. Výplata příplatku nenáleží po dobu, po kterou nenáleží výplata důchodu z českého důchodového pojištění, jehož pobírání je podmínkou nároku na příplatek. Příplatek se vyplácí spolu s důchodem stejným způsobem a ve stejných termínech jako důchod. Příplatek je zvyšován vládním nařízením ve stejných termínech jako důchody.²²⁹

Zvláštní příplatek k důchodu

Narok na tuto dávku mají účastníci národního boje za osvobození, nositelé osvědčení dle zákona č. 255/1946 Sb., pokud jsou příjemci důchodu z českého důchodového pojištění, vdovy, vdovci nebo sirotci po těchto osobách.²³⁰

Výše zvláštního příplatku k důchodu byla stanovena na 2.500,- Kč měsíčně, přičemž vdovám, vdovcům a sirotkům náležela polovina této částky. Příplatek mohl být zvýšen při zvýšení životních nákladů.²³¹

K tomu již několikrát došlo a nyní je vyplácen ve výši 2 676,-Kč, přičemž vdovy, vdovci a sirotci pobírají částku 1 338,- Kč.²³²

Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁷ Dle § 2 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁸ Dle § 2 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁹ Dle § 2 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁰ Dle § 5 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²³¹ Dle § 6 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.

²³² http://www.veterani.army.cz/htm/1_3.html ze dne 23.3.2011

3.1.3 Domovy péče o válečné veterány

Pro válečné veterány, kteří projeví zájem o umístění v tomto zařízení, jsou ministerstvem obrany zřizovány domovy péče o válečné veterány. Předpokladem pro jejich umístění do těchto zařízení je skutečnost, že válečný veterán vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociálním poměrům potřebuje péči v domově a jeho zdravotní postižení není v rozporu s vyhláškou č. 191/2005 Sb., která stanovuje zdravotní překážky, pro které nemůže být veterán přijat do domova péče.²³³

V případech hodných zvláštního zřetele, zejména ze zdravotních důvodů, může ministerstvo do domova přijmout válečného veterána s manželkou nebo družkou (manželem nebo druhem). V případě úmrtí válečného veterána lze jeho manželku nebo družku (manžela nebo druha) v domově ponechat, pokud o to požádá.²³⁴

V domově je veteránům poskytováno zejména bydlení, strava, zaopatření a služby s pobytem spojené a v případě potřeby osobní vybavení. Péče se poskytuje formou trvalého nebo dočasného pobytu. Dočasným pobytem se rozumí časově omezený pobyt válečného veterána v domově trvajícím nejméně sedm po sobě jdoucích kalendářních dnů a nejvíce dvanáct po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Válečný veterán se podílí na úhradě nákladů na bydlení, stravu a služby. O výši tohoto podílu rozhoduje ministerstvo na základě prokázaných příjmů válečného veterána.²³⁵

Ministerstvo obrany v současné době provozuje pouze dva domovy péče o válečné veterány. Prvním z nich je Domov péče o válečné veterány Bílý Kříž v Karlových Varech, který zahájil provoz dne 20. května 2005. Kapacita tohoto domova je 28 lůžek v 16 jednolůžkových pokojích a v šesti v dvoulůžkových bytech. Čtyři byty byly zřízeny pro obyvatele připoutané na invalidní vozík. Jejich potřebám byly přizpůsobeny také další společné prostory. I když v domově není zřízeno vlastní ošetrovatelské oddělení, je v případě potřeby neodkladná zdravotní péče o veterány zajištěna, neboť personál domova byl posílen o dvě zdravotní sestry. Mimo ně pečují o veterány i sociální pracovníci. Lékařské ošetření v případech náhlého zhoršení zdravotního stavu je válečným veteránům poskytováno prostřednictvím nemocnice v Karlových Varech.²³⁶

Druhý Domov péče o válečné veterány byl v roce 2001 otevřen při Ústřední vojenské nemocnici v Praze. Budova, ve které byl domov umístěn, prošla v roce roku 2005 rozsáhlou rekonstrukcí. Péčí ministerstva obrany byl nákladem pěti milionů Kč v areálu

²³³ Dle § 7 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁴ Dle § 7 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁵ Dle § 6 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁶ Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce Ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2005*. Praha: MO ČR, březen 2006. s. 5-6 .

Ústřední vojenské nemocnice v Praze otevřen 1. října 2006 nový domov, který má kapacitu 10 lůžek.²³⁷

Podrobnější informace o těchto zařízeních jsou uvedeny v příloze č.4.

S ohledem na aktuální požadavky válečných veteránů se výhledově připravuje zřízení dalšího domova při Vojenské nemocnici v Brně.²³⁸ Stejně tak se uvažuje o zřízení domova péče v Praze Ruzyni.²³⁹

Z dosavadních zkušeností při umísťování válečných veteránů do domovů popř. „civilních“ sociálních zařízení vyplývá, že veteráni chtějí být umístěni v blízkosti své rodiny, resp. svého dosavadního bydliště. Jejich oprávněné požadavky jsou proto řešeny prostřednictvím dotační politiky ministerstva obrany tak, že ministerstvo obrany finančně přispívá na pobyt válečných veteránů v zařízeních sociálních služeb různého charakteru.²⁴⁰

3.1.4 Léčebny dlouhodobě nemocných a sociální lůžka pro válečné veterány

Z důvodu vyššího věku a omezené míry soběstačnosti většiny válečných veteránů je kladen ministerstvem obrany větší důraz na zřizování léčeben dlouhodobě nemocných pro válečné veterány a zřizování tzv. sociálních lůžek pro válečné veterány, neboť domovy péče o válečné veterány nemohou zabezpečit celodenní péči pro osoby se zdravotním handicapem pro které nemůže být veterán přijat do domova péče. Tyto zdravotní překážky jsou uvedeny ve vyhlášce č. 191/2005 Sb.²⁴¹

Váleční veteráni, jejichž zdravotní stav vyžaduje dlouhodobější následnou zdravotnickou péči nebo jim neumožňuje soběstačný pobyt v domově péče pro válečné veterány, mohou být umístěni v následujících zařízeních²⁴²:

- v Léčebně dlouhodobě nemocných při Ústřední vojenské nemocnici Praha (kapacita 26 lůžek),
- v Léčebně dlouhodobě nemocných Vojenské nemocnice Olomouc (kapacita 23 lůžek),

²³⁷ Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2006*. Praha: MO ČR, březen 2007. s 5

²³⁸ Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2006*. Praha: MO ČR, březen 2007. s 5.

²³⁹ *Zlepšení kvality života válečných veteránů* (stručný koncepční materiál). Praha : Ministerstvo obrany, Sekce personální, 2007. č.j. 86-22/2007-7542, s. 8.

²⁴⁰ *Zlepšení kvality života válečných veteránů* (stručný koncepční materiál). Praha : Ministerstvo obrany, Sekce personální, 2007. č.j. 86-22/2007-7542, s. 9.

²⁴¹ http://www.veterani.army.cz/htm/1_8.html ze dne 23.3.2011

²⁴² http://www.veterani.army.cz/htm/1_8.html ze dne 23.3.2011

- na lůžkách oddělení sociální péče při Ústřední vojenské nemocnici (kapacita 40 lůžek).

Podrobnější informace o těchto zařízeních jsou uvedeny v příloze č.5.

V případě umístění v léčebně dlouhodobě nemocných pro válečné veterány, je pobyt omezen třemi, resp. šesti měsíci a hrazen, stejně jako péče, ze zdravotního pojištění. Oproti tomu lůžka sociální péče nemají časové omezení pro pobyt válečného veterána. Financování pobytu a péče probíhá podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Pro tyto případy poskytuje obec s rozšířenou působností příspěvek na péči. Jeho výše dle míry závislosti osoby na pomoci jiných činí měsíčně²⁴³:

- 800,- Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
- 4 000,- Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
- 8 000,-Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- 11 000,- Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).

3.1.5 Příspěvky na lázně a rekreace²⁴⁴

V souladu se zákonem 170/2002 Sb., o válečných veteránech, může ministerstvo obrany druhoválečným veteránům, kteří byli účastníky národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a jejich manželkám nebo manželům na základě jejich žádosti přispívat na lázeňskou péči nebo rekreační pobyt. Na základě Rozkazu ministra obrany (dále RMO) č. 43/2008 je možné válečným druhoválečným veteránům a jejich manželkám (manželům) poskytnout jedenkrát ročně příspěvek na lázeňskou péči do výše:

- a) 12 000,- Kč na příspěvkovou lázeňskou péči kterou hradí zdravotní pojišťovna podle zákona č. 48/1997 Sb.,²⁴⁵
- b) 22 000,- Kč na komerční lázeňskou péči, kterou hradí válečný veterán-důchodce.

Příspěvek na lázeňskou péči nebude poskytnut, jestliže byla válečnému veteránovi nebo jeho manželce poskytnuta ve stejném kalendářním roce komplexní lázeňská péče podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

²⁴³ Dle § zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁴ Není-li uvedeno jinak RMO č.43/2008, ze dne 11. září 2008, Čj. 1-12/2007/DP-SP MO.

²⁴⁵ Dle § 33 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Druhoválečnému veteránovi a jeho manželce (manželovi) lze poskytnout i příspěvek na rekreační pobyt do výše:

- a) 4 000 Kč na rekreační pobyt v České republice;
- b) 8 000 Kč na rekreační pobyt v zahraničí.

Oba příspěvky jsou poskytovány v nepeněžitě formě. Prostřednictvím organizace Vojenská lázeňská a rekreační zařízení je veteránovi, popřípadě jeho manželce nebo manželovi, zajištěna lázeňská péče nebo rekreační pobyt za cenu sníženou o přiznaný příspěvek.

O přiznání příspěvku rozhoduje ředitel odboru mimorezortní spolupráce sekce personální Ministerstva obrany na základě žádosti válečného veterána-důchodce.

3.1.6 Příspěvky na stravování ²⁴⁶

Příspěvky na stravování jsou poskytovány druhoválečným válečným veteránům, kterými se rozumějí účastníci národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a váleční veteráni, kteří jsou poživateli dávek důchodového pojištění, jež vyplácí Vojenský úřad sociálního zabezpečení.

Příspěvek na stravování z rozpočtu ministerstva lze válečným veteránům poskytnout za těchto podmínek:

- nejsou-li v pracovním nebo služebním poměru k žádnému zaměstnavateli,
- není jim poskytován příspěvek na stravování z fondu kulturních a sociálních potřeb ministerstva obrany nebo jiné organizační složky státu, státní příspěvkové organizace, státního podniku nebo obdobného fondu jiného zaměstnavatele anebo z příspěvku z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem.

Tuto skutečnost je válečný veterán povinen doložit čestným prohlášením, které předá příslušnému krajskému vojenskému velitelství .

²⁴⁶ Dle RMO č.43/2008, ze dne 11. září 2008, Čj. 1-12/2007/DP-SP MO

3.1.7 Další pomoc veteránům ze strany resortu obrany²⁴⁷

Významná pomoc je válečným veteránům poskytována ministerstvem obrany prostřednictvím své dotační politiky. Dotace jsou poskytovány zejména zařízením sociální péče na poskytování nadstandardní péče pro válečné veterány a občanským sdružením sdružující válečné veterány. Ministerstvo obrany též poskytuje bezplatný pronájem místností pro společenské a kulturní akce nebo pravidelnou schůzovou činnost, zajišťuje organizační pomoc občanským sdružením při zabezpečování Dne válečných veteránů a pietních nebo jiných společenských akcí válečných veteránů a podílí se na projektech propagujících válečné veterány na veřejnosti a na školách.

Důležitá je i otázka morálního oceňování válečných veteránů formou udělení resortního vyznamenání a pamětní medaile, resp. i jmenování do vyšší vojenské hodnosti.²⁴⁸

3.2 Péče o novodobé veterány

Historie novodobých válečných veteránů započala v roce 1990, kdy se vojáci tehdy ještě Česko-slovenské federativní republiky, poprvé ve své zúčastnili zahraniční vojenské mise pod hlavičkou OSN. Souhlas s vysláním československé protichemické jednotky do Perského zálivu byl vysloven Federálním shromážděním Parlamentu ČSFR dne 23. září 1990. Od tohoto data se v zahraničních misích vystřídalo již více než 22 tisíc vojáků. Skutečné počty účastníků zahraničních misí k 15. březnu 2011 a jejich věkové složení jsou tak uvedeny v tabulce č 3.2.

K 15. březnu 2011 bylo evidováno 14 305 novodobých válečných veteránů (z toho 775 žen), z nichž pouze 9 657 si požádalo o osvědčení válečného veterána (z toho 528 žen).²⁴⁹

Péče o válečné veterány je v kompetenci ministerstva obrany. Z hlediska sociálního zabezpečení a dalších výhod pro novodobé válečné veterány je nutné rozlišovat tři

²⁴⁷ *Koncepční záměr péče ministerstva obrany o účastníky zahraničních misí – novodobé válečné veterány 2009-2010.* ze dne 13. února 2009. Čj. 1610-1/2008-7542, s.3.

²⁴⁸ Dle § 5a zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁹ Údaje poskytnuty při telefonické a emailové konzultaci s panem PhDr. Viktorem Mecou, Ph.D., pracovníkem odboru mimorezortní spolupráce sekce personální Ministerstva obrany ČR dne 21.března 2011

skupiny osob o které je pečováno.²⁵⁰

- Váleční veteráni - vojáci z povolání
- Váleční veteráni - důchodci (invalidní, starobní)
- Váleční veteráni - mimo činnou službu

Tab. 3.2 Tabulka zpracována na základě údajů poskytnutých na základě telefonické a emailové konzultace s panem PhDr. Vítkorem Mecou, Ph.D., pracovníkem odboru mimorezortní spolupráce sekce personální Ministerstva obrany ČR ze dne 21.března 2011.

Věkové složení novodobých veteránů k 15. březnu 2011	Počet osob
20 až 25 let	190
26 až 30 let	1 900
31 až 35 let	3 276
36 až 40 let	3 643
41 až 45 let	2 146
46 až 50 let	1 410
51 až 55 let	755
56 až 60 let	508
61 až 65 let	103
nad 65 let	103
Neuvedeno	261
Celkem	14 305

3.2.1 Váleční veteráni - vojáci z povolání

Válečný veterán, který je ve služebním poměru, je odměňován dle zákona č. 221/1999 Sb. jako ostatní vojáci z povolání a požívá stejný rozsah výhod. Ke zvýhodnění vojáka nastává až v momentě, kdy je odvelen k výkonu úkolů v mnohonárodních mírových operacích. Patří mezi ně především²⁵¹:

- Příplatek v jiné než v české měně, zpravidla v USD a jeho průměrná výše činí 4 500 až 5 000 USD měsíčně. Výše příplatku závisí na hodnotě, a funkci vojáka a zohledňuje zdravotní a bezpečnostní rizika daného místa působení mnohonárodních mírových sil.

²⁵⁰ http://www.veterani.army.cz/htm/2_3.html ze dne 26.3.2011

²⁵¹ http://www.veterani.army.cz/htm/2_3.html ze dne 26.3.2011

- Společenské uznání významu zahraničních misí a veřejné ocenění osobního zapojení do bojové činnosti.
- Preventivní a následná zdravotní péče a poskytování psychologických a duchovních služeb. Služby vojenských psychologů a kaplanů jsou poskytovány nejen vojákům v zahraničních misích, ale i jejich rodinným příslušníkům.

Služba v jednotkách mnohonárodních ozbrojených sil je pak válečnému veteránovi zohledněna i při stanovení výše výsluhového příspěvku při jeho odchodu z armády a který může činit až 60 % jeho průměrného měsíčního hrubého platu, tedy o 5 % více, než u ostatních vojáků z povolání.²⁵² Doba, kterou veterán strávil v misi, je dvojnásobně započítána do počtu odsloužených let.²⁵³

Veterán, jemuž při službě v jednotkách mnohonárodních ozbrojených sil vznikl pracovní úraz, je významným způsobem zvýhodněn oproti vojákům sloužícím v České republice. Při služebním úrazu vojákovi z povolání náleží²⁵⁴:

- náhrada za ztrátu na platu po dobu neschopnosti výkonu služby,
- náhrada za ztrátu na platu po skončení neschopnosti výkonu služby,
- náhrada za bolest,
- náhrada za ztížení společenského uplatnění,
- náhrada za účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- jednorázové mimořádné odškodnění,
- náhrada za věcnou škodu.

Významný rozdíl při odškodňování služebních úrazů válečného veterána oproti jiných služebních úrazů spočívá ve výplatě podstatně vyššího jednorázového mimořádného odškodnění. Jestliže se veterán stal invalidním v prvním nebo druhém stupni následkem služebního úrazu nebo nemoci z povolání za zvlášť nebezpečných podmínek při výkonu služby v zahraničí, náleží mu jednorázové mimořádné odškodnění ve výši jednostodvacetinásobku minimální mzdy tzn. v současné době částka 960 000,-Kč. Při invaliditě třetího stupně je vyplácen dvojnásobek této částky tzn. 1 920 000,-Kč. Ostatním vojákům z povolání, kterým nevznikl nárok na odškodnění při výkonu služby v jednotkách mnohonárodních ozbrojených sil, je mimořádné odškodnění poskytováno ve výši šestinásobku až čtyřicetiosminásobku minimální mzdy v závislosti na činnosti, při které

²⁵² Dle § 133 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

²⁵³ Dle § 143 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

²⁵⁴ Dle § 116 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

k úrazu došlo.²⁵⁵

Vznikl-li veteránovi služební úraz nebo nemoc z povolání při výkonu služby v zahraničí za zvlášť nebezpečných podmínek, náleží náhrada za ztrátu na platu po ukončení neschopnosti výkonu služby bez přihlídnutí k věkovému omezení (jinak do 65 let věku).²⁵⁶

Významným způsobem jsou zabezpečeni i pozůstalí po válečném veteránovi, kterým v případě jeho smrti náleží²⁵⁷:

- náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a pohřbem,
- náhrada nákladů na výživu pozůstalých,
- jednorázové odškodnění pozůstalých,
- jednorázové mimořádné odškodnění pozůstalých.

Při úmrtí válečného veterána dochází opět k podstatně vyššímu jednorázovému mimořádnému odškodnění pozůstalých (manželce a každému dítěti s nárokem na sirotčí důchod). Je vypláceno ve výši ve výši jednostodvacetinásobku minimální mzdy tzn. v současné době částka 960 000,-Kč. Ministr obrany může v případech hodných zvláštního zřetele zvýšit uvedenou částku až na dvojnásobek (pozůstalým po vojácích, jenž nezemřeli následkem úrazu v misi, je odškodnění poskytováno ve výši šestinásobku až čtyřicetiosminásobku minimální mzdy v závislosti na činnosti, při které k úmrtí došlo).²⁵⁸

3.2.2 Váleční veteráni - důchodci (invalidní, starobní)

Váleční veteráni, kteří pobírají dávky od Vojenského úřadu sociálního zabezpečení, tzn. že odsloužili minimálně 15 let v armádě, nebo odešli do invalidního či starobního důchodu z rezortu ministerstva obrany, lze poskytnout²⁵⁹:

- příspěvek na stravování ve vlastních stravovacích zařízeních ministerstva obrany,
- příspěvek na lázně a rekreace ve stejné výši a za stejných podmínek jako druhoválečným veteránům (viz výše),
- na základě vlastní žádosti umístění v domově péče o válečné veterány, v LDN pro válečné veterány nebo na sociálních lůžkách vojenských nemocnic.

²⁵⁵ Dle § 120 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁶ Dle § 118 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁷ Dle § 121 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁸ Dle § 125 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁹ Dle RMO č.43/2008, ze dne 11. září 2008, Čj. 1-12/2007/DP-SP MO

Veteráni, kteří se zúčastnili misí po roce 1990, nemají v současné době žádné požadavky na umístění do domova péče o válečné veterány. Z celkového počtu 9 657 registrovaných osob, nositelů osvědčení dle zákona 170/2002 Sb., je cca 250 osob starších 60 let. Lze očekávat, že potřeba umístění do domovů po dosažení věku 65 let se významněji projeví ve větší míře u skupin osob, kterým je v současné době 45 nebo méně let, tzn. kolem roku 2025.²⁶⁰

Výstavba domovů péče o „novodobé“ válečné veterány pak bude uskutečněna v době, až bude jejich potřeba opravdu aktuální.²⁶¹

3.2.3 Váleční veteráni - mimo činnou službu

Bývalým vojákům z povolání a bývalým vojákům v další službě, kteří jsou nositeli osvědčení dle zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, a kteří konali službu v zahraničí po roce 1990, lze v rámci zajišťování jejich zdravotní péče a k vytváření podmínek pro uspokojování jejich kulturních, rekreačních a tělovýchovných potřeb poskytovat²⁶²:

- preventivní a zdravotní péči ve vojenských zdravotnických zařízeních státních příspěvkových organizací,
- rekreační pobyty s ozdravným programem v trvání do 14 dní realizované ve vojenských zařízeních státní příspěvkové organizace Vojenská lázeňská a rekreační zařízení, na které vzniká nárok jednou za tři kalendářní roky,
- dvouleté preventivní prohlídky ve vojenských zdravotnických zařízeních,
- zdravotní péči ve vojenských zdravotnických zařízeních formou ambulantní péče, specializované ambulantní péče a ústavní péče.

Další kladem pro veterány je skutečnost, že před zánikem služebního poměru jim lze na jejich žádost umožnit rekvalifikaci na náklady státu, trval-li služební poměr nejméně 5 let, Při výběru rekvalifikace je přihlíženo k získané kvalifikaci veterána.²⁶³

Dle výzkumu uskutečněného ministerstvem obrany v roce 2010 vyšla najevo skutečnost, že rekvalifikace nabízená resortem je samotnými veterány považována za neflexibilní a neefektivní. Veteránům rozhodně neposkytuje lepší perspektivu na uplatnění

²⁶⁰ Údaje o počtech veteránů byly poskytnuty na základě databáze válečných veteránů při konzultaci dne 21. března 2011 PhDr. Viktorom Mecou, Ph.D., z odboru mimorezortní spolupráce sekce personální Ministerstva obrany ČR.

²⁶¹ Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2006*. Praha: MO ČR, březen 2007. s 5.

²⁶² Dle RMO č.25/2003, ze dne 31. května 2003, Čj. 130002/84/2003-PersS MO

²⁶³ Dle § 64 zákona č 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

na trhu práce. Rekvalifikace byla v roce 2010 přiznána pouze 383 vojákům z 1585, kteří byli propuštěni do zálohy, tzn. pouhé třetině osob.²⁶⁴

Z této analýzy vyplynulo, že veteráni by po odchodu z aktivní služby spíše uvítali pomoc při hledání zaměstnání a začleněním se do civilního života a také s řešením případných fyzických a psychických obtíží vzniklých jako následek účasti v zahraniční misi.²⁶⁵

Pro novodobé veterány, kteří odešli ze služebního poměru, ministerstvo obrany připravuje další opatření, která by jim měla usnadnit přechod do civilního života²⁶⁶:

- zavedení informační a poradenské služby, která počítá mimo jiné i s využitím terénních pracovníků,
- přechodné ubytování v rezortních zařízeních jako řešení obtížné životní situace,
- možnost podat žádost o dotaci na projekty spojené s činností klubů válečných veteránů, organizací společenských setkání rodinných příslušníků válečných veteránů s veřejností, sportovními setkáními válečných veteránů,
- součinnost s jinými resorty ohledně uplatnění na trhu práce,
- zlepšení péče veterány se zdravotním handicapem vzniklým během mise a o pozůstalé po veteránech,
- lepší propagace role válečných veteránů a významu zahraničních misí na školách a u širší veřejnosti.

Projekt „Návrat veteránů do práce“

Dne 2. března 2009 byli váleční veteráni zařazeni ministerstvem práce a sociálních věcí mezi sociální skupiny ohrožené sociálním vyloučením a v jejich prospěch mohly být využity dotace z Evropského sociálního fondu.²⁶⁷ K zabezpečení integrace válečných veteránů na trh práce po jejich odchodu z činné služby, byla Československé obci legionářské poskytnuta dotace z Evropského sociálního fondu na projekt pod názvem:

²⁶⁴ MECA,V. *Analýza hlavních problémů novodobých veteránů mimo činnou službu s důrazem na uplatnění na trhu práce*, Praha: Ministerstvo obrany, 2010, Č.j. 1049-9/201-7542, s.10.

²⁶⁵ MECA,V. *Analýza hlavních problémů novodobých veteránů mimo činnou službu s důrazem na uplatnění na trhu práce*, Praha: Ministerstvo obrany, 2010, Č.j. 1049-9/201-7542, s.23-24.

²⁶⁶ *Koncepční záměr péče ministerstva obrany o účastníky o účastníky zahraničních misí – novodobé válečné veterány 2009-2010.* ze dne 13. února 2009. Č.j. 1610-1/2008-7542, s.14.

²⁶⁷ *Prováděcí dokument Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost*, Praha: MPSV- ŘO OP LZZ, 2.3.2009, s. 67.

„Návrat veteránů do práce“.

Tento projekt má za cíl prostřednictvím rozšířených individuálních služeb zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost veteránů, zvýšit jejich motivace, zlepšit komunikační dovedností a zabezpečit doplnění kvalifikace dle individuálních potřeb. V rámci dosažení tohoto cíle poskytne program klientům též zlepšení všeobecné orientace na trhu práce a zprostředkuje zvýšení kvalifikace. Dále bude aktivně nabízet účastníky projektu vybraným zaměstnavatelům. Místa realizace tohoto dvouletého projektu pro cca 100 osob jsou střediska v Brně, Českých Budějovicích a Liberci, která by měla zastřešit spádové oblasti České republiky s výjimkou obyvatel Prahy a zaměstnaných v Praze, pro něž není tato dotace určena.²⁶⁸

3.2.4 Dílčí závěr

V poslední kapitole své práce jsem se věnovala válečným veteránům. Snažila jsem se o zmapování všech poskytovaných výhod sociálního charakteru, které jsou jim státem poskytovány. Zároveň bylo v této kapitole poukázáno na nedostatky, které provázejí snahu odborníků poskytovat válečným veteránům plnohodnotnou péči, a to bez ohledu na to jsou-li vojáky v činné službě nebo zda-li se jedná o vojáky v záloze.

Podle mého názoru je péče veteránům v současné době poskytována v rozdílném rozsahu a to především díky nejednotné právní úpravě.

Co se týká druhoválečných veteránů, je jim ze strany resortu obrany poskytován maximální rozsah péče. Díky terénním pracovníkům jsou dobře informováni o výhodách, které jim ministerstvo obrany může poskytnout a také je podle svých možností využívají. Ty jim pak pomáhají vyrovnat se s nesnáze, které přináší jejich pokročilý věk.

Trochu jiná je situace novodobých veteránů, a to zejména u těch, kteří již nejsou v činné službě. Donedávna byla tato skupina veteránů tak trochu opomíjena. Teprve v poslední době se i jim dostává větší pozornosti. Jako největší klad vnímám projekt „Návrat veteránů do práce“, který by jim měl pomoci s adaptací na civilní život a též zlepšit jejich integraci na trh práce.

²⁶⁸ <http://obeclegionarska.cz/index.php?mid=4&pid=113> ze dne 27.3.2011

ZÁVĚR

V závěru své bakalářské práce bych ráda shrnula poznatky získané při studiu materiálů týkajících se uvedené problematiky.

Během své historie nejprve Československá republika a později i Česká republika poskytovaly rozsáhlou péči válečným veteránům i jejich předchůdcům – legionářům a vojenským invalidům. Váleční veteráni byli a stále jsou těmito rozličnými sociálními výhodami „odměňováni“ za to, že s nasazením vlastního zdraví a někdy i života hájili a hájí zájmy našeho státu, jeho svobodu a demokracii.

Na zabezpečení potřeb a poskytování sociální pomoci válečným veteránům se do roku 1989 podílelo z velké části ministerstvo obrany. V současné době již tuto péči zajišťuje bezezbytku. Pro výše uvedené aktivity je důležitá podpora ze strany společnosti – vojáci do nebezpečných oblastí nejezdí pouze ze své vůle, ale ani pouze z vůle ministerstva obrany. Do misí jsou vysíláni v zájmu České republiky na základě rozhodnutí Vlády České republiky a obou komor Parlamentu České republiky. Odpovědnost za osudy vojáků - válečných veteránů a jejich sociální jistoty by proto měla být nejen záležitost ministerstva obrany, ale záležitostí celospolečenskou.

Rozsah péče o válečné veterány byl v každé době limitován finančními prostředky, které na ni mohl daný stát poskytnout. Objem finančních prostředků vynakládaných na péči o válečné veterány nebyl a podle údajů o čerpání finančních prostředků určených na zabezpečení válečných veteránů, které jsou zveřejňovány na stránkách ministerstva obrany, ani v současné době není právě malý. Určitou nevýhodu spatřuji ve faktu, že o využití poskytnutých finančních prostředků nemohou veteráni spolurozhodovat.

Sociální zabezpečení válečných veteránů by i v budoucnosti mělo být navázáno na systém státní sociální péče a bude nutné i prostřednictvím legislativních úprav vytvořit podmínky pro přiměřené uspokojování jejich životních potřeb i v seniorském věku. Vzhledem k předpokládanému vývoji věkového složení válečných veteránů bude v budoucnu nutné řešit rozsah poskytované péče válečným veteránům všech kategorií. Jinak by jejich sociální zabezpečení na dnešní úrovni mohlo v horizontu 20 let, kdy se asi jedna pětina novodobých válečných veteránů dostane do důchodového věku, znamenat neúměrnou zátěž pro armádní rozpočet. Důraz je přitom nutné položit zejména na poskytování nemateriální pomoci válečným veteránům při řešení různých problémů, do kterých se mohou dostat při dlouhodobém odloučení od rodiny v důsledku jejich nasazení v mírových operacích.

Nutné bude i přijímání účinných opatření k zajištění efektivnějšího zabezpečení rodin padlých a zraněných vojáků a zejména pak zabezpečení samotných veteránů, kteří v důsledku zranění a následné invalidity přijdou o možnost vykonávat své povolání. V jejich případě bude nutné je nejen dostatečně finančně zabezpečit, ale především jim poskytnout pomoc v dalším civilním životě, neboť současná legislativa neumožňuje přednostní zaměstnávání válečných veteránů ve státní správě. Možná by bylo vhodné změnit příslušné zákony a pomoci zabezpečit zaměstnání těžce postiženým válečným veteránům, kteří jinak v civilním prostředí jen těžko uplatní své znalosti a zkušenosti

K dosažení tohoto cíle je třeba novelizovat systém péče o oprávněné osoby, zabezpečit dnes již poskytované služby a vyvinout úsilí pro další rozvíjení sociální a zdravotní péče a předcházení fyzickým či psychickým problémům, které u válečných veteránů mohou vzniknout v souvislosti s výkonem služby v misích.

SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura

- [1] *Československá armáda v prvním desetiletí republiky*, Praha: Státní tiskárna, 1928, 155 s.
- [2] KOLDINSKÁ, M., ŠEDIVÝ, I. *Válka a armáda v českých dějinách*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7106-953-9
- [3] DOBIÁŠ, K. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*. Praha: Otakar Janáček, 1929, 77 s.
- [4] PROCHÁZKA, S., NOVOTNÍK, J. *Vzpomínka po 40 letech: komunistický režim, sovětská okupace, normalizace jako okupační sovětizace. Národní neštěstí, které by nemělo být zapomenuto*. Brno: Tribun EU, 2009, 242 s. ISBN 978-80-7399-780-9
- [5] Sborník vybraných dokumentů, *Československá armáda jako oběť i nástroj politické perzekuce*. Praha: AVIS 2005, 111 s. ISBN 80-7278-286-X
- [6] SVATOŠ, J. *Rádce legionářů*. Praha: Pokrok, 1938, 127 s.
- [7] ŠEDIVÝ, I. *Legionářská republika*. Historie a vojenství 1/2002, s.158–184. ISSN 0018-2583
- [8] Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce Ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2005*. Praha: MO ČR, březen 2006. 29 volných listů. Informativní tisk v působnosti odboru mimoresortní spolupráce MO a odboru platové politiky a sociálních věcí MO sekce personální Ministerstva obrany.
- [9] Ministerstvo obrany ČR. *Péče o válečné veterány, důchodce ministerstva obrany a koordinace péče o válečné hroby v roce 2006*. Praha: MO ČR, březen 2007. 22 volných listů. Informativní tisk v působnosti Sekce personální MO

Zákony a vyhlášky

- [10] Nařízení vlády č. 424/1919 Sb. z. a n., o zřízení a správě „Státního fondu československých invalidů“.
- [11] Zákon č. 199/1919 Sb. z. a n., o organizaci péče o válečné poškozence.
- [12] Zákon č. 561/1919 Sb. z. a n., o organizaci péče o válečné poškozence.
- [13] Zákon č. 81/1920 Sb. z. a n., zákon přidělový.
- [14] Zákon č. 142/1920 Sb. z. a n., o požitcích válečných poškozenců.

- [15] Zákon č. 166/1920 Sb. z. a n., o úvěrové pomoci nabyvatelům půdy (zákon úvěrový).
- [16] Zákon č. 436/1920 Sb. z. a n., zákon o kapitalisaci důchodu invalidního na základě zákona o požitcích válečných poškozců.
- [17] Zákon č. 462/1919 Sb. z. a n., o propůjčování míst legionářům, ve znění pozdějších předpisů.
- [18] Zákona č. 470/1919 Sb. z. a n., o zatímním upravení služebních platů a právních poměrů učitelů-legionářů, vojínův a jejich rodin.
- [19] Nařízení vlády č. 12 ze dne 30. prosince 1920, ku provedení zákona ze dne 23. května č. 282/1919 Sb. z. a n., o úlevách při přijímání legionářů do státních služeb.
- [20] Zákon č. 76/1922 Sb. z.a n., o vojenských požitcích zaopatřovacích.
- [21] Zákon č. 310/1921 Sb. a n., kterým se prodlužuje lhůta k přihláškám o důchod.
- [22] Zákon č. 485/1921 Sb. a n., vyplácení drahotní přírážky k důchodům pro rok 1922.
- [23] Zákon č. 39/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 20. února 1920, čís. 142 Sb. z. a n. o požitcích válečných poškozců.
- [24] Zákon č. 117/1922 Sb. a n., bližší ustanovení k zákonu přidělovému.
- [25] Zákon č. 251/1922 Sb. z. a n., jímž se mění některé zákony o služebních poměrech učitelstva veřejných škol obecných a občanských.
- [26] Zákon č.83/1932 Sb. z. a n., o úpravě náležitostí vojenských osob z počtu mužstva v činné službě a některých jiných osob jim co do náležitostí na roveň postavených, jakož i o zaopatření déle sloužících.
- [27] Zákon č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, ve znění pozdějších předpisů.
- [28] Zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.
- [29] Zákon č. 196/1946 Sb, jímž se doplňují některá ustanovení zákona ze dne 24.července 1919, č. 462 Sb., o propůjčování míst legionářům.
- [30] Zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [31] Zákon č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění pozdějších předpisů.

- [32] Zákon č. 261/2001 Sb. poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945.
- [33] Zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.
- [34] Zákon č. 221/2002 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.
- [35] Vyhláška č. 191/2005 Sb., o zdravotním postižení vylučujícím přijetí do domova péče o válečné veterány, úhradě nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány a případech, kdy se úhrada nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány nepožaduje.
- [36] Zákon č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa, ve znění pozdějších předpisů.
- [37] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- [38] Zákon č. 108/2009 Sb., o jednorázové peněžní částce nahrazující příplatek k důchodu a zvláštní příplatek k důchodu a o změně některých zákonů.

Interní normativní akty

- [39] *Koncepce péče ministerstva obrany o účastníky národního boje za osvobození, vojenské důchodce a důchodce resortu*. Praha: Ministerstvo obrany, Odbor pro veterány, 2002. č.j. 130003/22/2002-7542, 22 s.
- [40] Rozkaz ministra obrany č.25/2003, *Poskytování zdravotní péče a rekreačních pobytů některým válečným veteránům* ze dne 31. května 2003, Čj. 130002/84/2003-PersS MO, uveřejněno ve Věstníku Ministerstva obrany, ročník 2003, částka 11, rozeslána 30.6.2003.
- [41] *Zlepšení kvality života válečných veteránů* (stručný koncepční materiál). Praha: Ministerstvo obrany, Sekce personální, 2007. č.j. 86-22/2007-7542, 14 s.
- [42] Rozkaz ministra obrany č.43/2008, *Poskytování příspěvku na stravování, lázeňskou péči a rekreační pobyty válečným veteránům-důchodcům z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany* ze dne 11. září 2008, Čj. 1-12/2007/DP-SP MO. uveřejněno ve Věstníku Ministerstva obrany, ročník 2008, částka 20, rozeslána 26.9.2008.

- [43] *Koncepční záměr péče ministerstva obrany o účastníky o účastníky zahraničních misí – novodobé válečné veterány 2009-2010.* ze dne 13. února 2009. Čj. 1610-1/2008-7542, 17 s.
- [44] MECA, V. *Analýza hlavních problémů novodobých veteránů mimo činnou službu s důrazem na uplatnění na trhu práce,* Praha: Ministerstvo obrany, 2010, Č.j. 1049-9/201-7542, 29 s.

Internetové a ostatní použité zdroje

- [45] *Prováděcí dokument Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost,* Praha: MPSV- ŘO OP LZZ, 2. března. 2009, 115 s.
- [46] <http://www.veterani.army.cz>
- [47] <http://obeclegionarska.cz>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1	Procentní nárok částečného důchodu válečných invalidů.....	13
Tabulka 2.1	Výše částek pro různé kategorie invalidních důchodců.....	40
Tabulka 3.1	Věkové složení a počty veteránů 2. světové války.....	54
Tabulka 4.1	Věkové složení a počty novodobých veteránů k 15.3.2011.....	65

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1	Žádost o vydání osvědčení válečného veterána.....	1
Příloha 2	Osvědčení válečného veterána.....	2
Příloha 3	Průkaz válečného veterána.....	3
Příloha 4	Seznam domovů péče o válečné veterány.....	4
Příloha 5	Seznam léčeben dlouhodobě nemocných pro válečné veterány.....	5

MINISTERSTVO OBRANY
ODDĚLENÍ VYDÁVÁNÍ OSVĚDČENÍ

náměstí Svobody 471

160 01 Praha 6

ŽÁDOST O VYDÁNÍ OSVĚDČENÍ VÁLEČNÉHO VETERÁNA

1. Žádám, aby mi bylo vydáno osvědčení válečného veterána podle § 3 zákona č. 170/2002 Sb., ve znění zákona č. 190/2005 Sb., o válečných veteránech.
2. Vykonal jsem službu*
 - a) jako příslušník československých legií,
 - b) jako příslušník československé armády v zahraničí v letech 1939 – 1945,
 - c) ve spojenecké armádě v letech 1939 – 1945,
 - d) jako příslušník první československé armády na Slovensku v letech 1944 – 1945,
 - e) jako účastník činnosti válečných odbojových organizací v období od 15. března 1939 do 8. května 1945,
 - f) jako příslušník policie České republiky,
 - g) jinou (Uvedte místo, dobu, označení jednotky a armády ve smyslu § 3 zákona o válečných veteránech. Můžete uvést další informace, které mohou být důležité pro posouzení Vaší žádosti. V případě potřeby použijte volný list.).
3. Jsem – nejsem** držitelem osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb.
4. Údaje o žadateli:

Titul, jméno a příjmení.....hodnost.....

roz.místo narození

okres (kraj)datum narození.....

adresa trvalého pobytu.....

PSČ.....státní občanství.....telefon.....

* Doplňte, nevhodné škrtněte.

** Nevhodné škrtněte. Jste-li držitelem osvědčení, přiložte jeho kopii.

V.....dne.....

Podpis žadatele

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

OSVĚDČENÍ

VÁLEČNÉHO VETERÁNA

podle § 5 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech

Ministerstvo obrany vydává osvědčení, že

hodnost, titul, jméno a příjmení

místo a datum narození okres.....,

občan České republiky, je

VÁLEČNÝM VETERÁNEM

Jmenovaný splnil všechny podmínky pro přiznání statusu válečného veterána.

Údaje o výkonu služby rozhodné pro vydání osvědčení:

V Praze dne

Ministr obrany:

Otisk razítka



PRŮKAZ VÁLEČNÉHO VETERÁNA



SEZNAM DOMOVŮ PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY

Domov péče o válečné veterány při Ústřední vojenské nemocnici PRAHA

Počet zřízených lůžek: 10

Vedoucí domova - p. Libuše KUCHAROVÁ (asistentka HS), telefon - 973 202 714, mobil 725 768 437

Sestry - p. Helena Pokorná a Alena Churavá, telefon 973 208 402 až 405

Žádosti k přijetí do domova

se mohou vyzvednout na MO, nám. Svobody 471 u p. Heleny TYPOLTOVÉ, telefon 973 214 717 nebo cestou terénních pracovníků. Přijetí do domova péče o válečné veterány se řídí zákonem č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech a ve znění pozdějších předpisů, Vyhláškou č. 191/2005 Sb., o zdravotním postižení vylučujícím přijetí do domova péče o válečné veterány, úhradě nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány a případech, kdy se úhrada nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány nepožaduje.

Platba v domově: 7.200,- Kč (strava, bydlení, služby) na měsíc.



Domov péče o válečné veterány v Karlových Varech

Počet zřízených lůžek 28 (dvoulůžkové a jednolůžkové pokoje)

Ředitel domova - Ing. Pavel MACEK: telefon 353 236 323, mobil 724 049 683

Sociální pracovnice - p. Lenka Pospíchal Schiefner: 724 243 958

Žádosti k přijetí do domova

se mohou vyzvednout na Ministerstvu obrany, nám. Svobody 471 u p. Heleny Typoltové (telefon 973 214 717) nebo cestou terénních pracovníků. Přijetí do domova péče o válečné veterány se řídí zákonem č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech a ve znění pozdějších předpisů, Vyhláškou č. 191/2005 Sb., o zdravotním postižení vylučujícím přijetí do domova péče o válečné veterány, úhradě nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány a případech, kdy se úhrada nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány nepožaduje.

Platba v domově - jednolůžkový pokoj 7.200,- Kč, dvoulůžkový pokoj (pro manželský pár) 7.980,-Kč na měsíc.



SEZNAM LÉČEBEN DLOUHODOBĚ NEMOCNÝCH PRO VÁLEČNÉ VETERÁNY

Léčebna dlouhodobě nemocných při ÚVN Praha

Počet lůžek: 26

O přijetí do LDN rozhoduje Mgr. Gutová ve spolupráci s primářem oddělení na základě vyjádření praktického lékaře, které se předkládá spolu se žádostí o umístění na lůžko cestou **sociální pracovnice ÚVN** :

p. Martínkové tel. 973 202 891

sl. Seifertové tel. 973 202 891

p. Brožové tel. 973 202 733

Platba 60,- Kč/den

Lůžka oddělení sociální péče při ÚVN Praha

Počet lůžek: 40

Vrchní sestra - p. Milena Karasová

O přijetí na oddělení sociálních lůžek rozhoduje komise ÚVN. Je zavedena 24-hodinová péče, platby jsou prováděny na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Žádost se předkládá na stanoveném tiskopise, získat je lze u sociálních pracovnic ÚVN.

Platba 300,- Kč/den

Léčebna dlouhodobě nemocných Vojenská nemocnice Olomouc

Počet lůžek: 23

Vrchní sestra - Mgr. Eva Říhová

O přijetí na oddělení sociálních lůžek rozhoduje komise Vojenské nemocnice. Žádost se předkládá na stanoveném tiskopise, získat je lze u **sociální pracovnice** Vojenské nemocnice: *Bc. Ivy Tisovské* tel. 973 407 216.

Platba 60,- Kč/den